

IZVEŠTAJ O PULSU JAVNOSTI

3

USAID

FROM THE AMERICAN PEOPLE
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

UN DP

Empowered lives.
Resilient nations

*Empowered lives.
Resilient nations*

TREĆI IZVEŠTAJ PULSA JAVNOSTI

Mart 2012. godine

*Pripremio tim projekta „Puls javnosti“ Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, Kosovo:
Atdhe Hetemi,
Službenik projekta „Puls javnosti“*

Iris Duri,
Statističar, Jedinica za politička istraživanja, rod i komunikacije

Erëblina Elezaj,
Mlađi saradnik Programa Ujedinjenih nacija za razvoj

Poglavlje 5: Kratak pregled situacije sa zapošljavanjem na Kosovu
Yllka Gerdovci

Dr. Mytaher Haskuka
Osiguranje kvaliteta
Vođa tima, Jedinica za politička istraživanja, rod i komunikacije

Učesnici fokusne grupe:
Albert Krasniqi, KIPRED
Arbër Kuçi, IKS
Brikena Sylejmani, UNDP, Kosovo
Denis Nushi, UNDP, Kosovo
Gordana Dorić, Avenija
Hajrulla Çeku, nevladina organizacija „Ec Ma Ndryshe“
Linda Hoxha, psiholog
Selim Selimi, UNDP, Kosovo
Selim Thaçi, MMF

Priština, mart 2012. godine

SADRŽAJ	Uvodna reč	8
	Kratak pregled	9
	POGLAVLJE 1	10
	Politička i institucijska stabilnost	10
	POGLAVLJE 2.....	16
	Društveno-privredno stanje	16
	POGLAVLJE 3.....	21
	Međuetnički odnosi	21
	POGLAVLJE 4.....	26
	Javna i lična sigurnost i zaštita	26
	POGLAVLJE 5.....	30
	Kratak pregled situacije sa zapošljavanjem na Kosovu	30
	Metodologija.....	40

SPISAK SKRAĆENICA

ID	Pokazatelj demokratizacije
IEP	Pokazatelj privrednog poverenja
EULEKS	Misija vladavine prava Evropske unije na Kosovu
MCK	Međunarodna civilna kancelarija
PK	Policija Kosova
BSK	Bezbednosne snage Kosova
IU	Pokazatelj učešća
RAE	Zajednica Roma, Aškalija i Egipćana
UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj
UNMIK	Misija privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu

Odabrani privredni pokazatelji

	između januara i marta 2005. god.	između januara i marta 2007. god.	između januara i marta 2009. god.	novembar 2010. god.	jun 2011. god.	novembar 2011. god.	Pravac razvoja
Stanovništvo (u hiljadama)	1,999*	2,07**	2,1**	2,2*	1,733,872	1,733,872 (f)	◀ ▶
(Godišnja) stopa rasta BDP-a, u procentima (a)	0,3		5,4	2,9	4,6 (a)	4,2 (a)	▼
BDP po glavi stanovnika, u evrima (a)	1,120		1,784	1,795 (a)	1,850 (v)	2,383 (a)	▲
(Godišnji) budžet Kosova, u milijardama evra (b)	641,5	553	862,13	1,461	1,2	1,520 (c)	▲
Radničke doznake, u milionima evra	281,0				511,6 (q)	393,3 (b)	▼
Inostrana pomoć, u milionima evra	462,0 *			132,4	432,6		▲
Penzioni štedni fond Kosova, u milionima evra	145,8 (decembar)	230,6 (mart)		488,8 (april)	546,3 (juni 2011. god.)	588,1 mart 2012. god. (e)	▲
Fond Agencije za privatizaciju Kosova, u milionima evra (e)	113,1 (decembar)	291,6 (februar)		463,2 mart	517,2 mart	517,2 mart 2011. god. (d)	◀ ▶
Bankarski depoziti, u milionima evra	704,8 (februar)	973,5 (februar)	1,4441 (r)	1,77 (u) (mart)	1,93 (q) oktobar	2,10(b)	▲
Zajmovi komercijalnih banaka, u milionima evra	356,5 (februar)	515,1 (februar)		1,336,2 (mart)	1624,9 (juni)	1,689,1(b)	▲
Trgovinski bilans, u milionima evra (j)	-219,1 (između januara i marta)	-101,92 (između januara i februara)	-142 (maj)	-550 mart	-925,4 (juni)	-2,166,8 (b)	▼
Registrovani nezaposleni	303,095 (januar)	331,056 (mart)	338,836 (april)	338,800 (mart 2010. godine)	335,260	335,905 januar 2012. god. (g)	▲
Pokazatelj potrošačkih cena	101,4 (maj)	100,2 (mart)	110,9 (mart)	119,9 mart	130,3 juni (q)	100 (a) novembar 2011. God.	▼
Osnovne (mesečne) penzije, u evrima	40	40	40	70	70	70	◀ ▶

Izvori:

- Kancelarija za statistiku Kosova, bruto domaći proizvod po tekućim cenama,
- Iznos za prva tri kvartala ove godine, Centralna banka Republike Kosovo, Mesečni statistički bilten br. 124, Bankarska i platna uprava, Priština, decembar 2011. godine,
- Podaci zaprimljeni od Kancelarije za informisanje Ministarstva finansija,
- Izveštaj o aktivnostima Kosovske agencije za privatizaciju za razdoblje između januara i marta 2011. god.,
- Zvanična internet stranica Trusta za penzijsku štednju Kosova: <http://www.trusti.org>

Odabrani pokazatelji ispitivanja javnog mnjenja:

	mart 2005. god. a)	sep. 2005. god. b)	jun 2006. god. c)	dec. 2006. god. d)	jun 2007. god. e)	"dec. 2007. god. f)"	"sep. 2008. god. g)"	"nov. 2008. god. o)"	"jun 2009. god. p)"	sep. 2009. god. q)	jan. 2010. god. r)	apr. 2010. god. s)	nov. 2010. god. t)	jun 2011. god. v)	nov. 2011. god. g)	Kr.
Politički pesimizam, u procentima ("veoma nezadovoljni" ili "nezadovoljni" tekućim političkim kretanjima)	38.6	41.0	43.4	48.9	54.0	41.1	36.0	35.73%	26.78%	33.03%	41.08%	37.30%	66.90%	57.50%	60.80%	▲
Privredni pesimizam, u procentima ("veoma nezadovoljni" ili "nezadovoljni" tekućim ekonomskim kretanjima)	71.1	68.8	76.0	76.2	70.7	64.6	53.0	55.0	43.48%	57.07%	60.31%	53.80%	72.10%	69.70%	73.00%	▲
Spremnost na protestovanje zbog privrednih razloga, u procentima	62.9	57.4	62.8	42.8	54.9	71.3	68.3	75.7%	64.32%	66.58%	63.40%	59.2%	72.4%	66.9%	72.4%	▲
Spremnost na protestovanje zbog političkih razloga, u procentima	48.9	45.4	45.5	30.9	31.2	58.6	49.2	59.5%	45.21%	50.68%	46.06%	49.2%	58.7%	55.4%	59.1%	▲
Zadovoljstvo radom UNMIK-a*, u procentima	29.7	34.5	30.5	28.0	31.5	27.7	25.4	20.8%	28.36%	23.11%	12.58%	22.20%	18.90%	15.90%	14.80%	◀ ▶
Zadovoljstvo radom SRSG-a*, u procentima	81.2	69.8	70.5	43.6	45.9	39.6	18.4	21.1%	33.66%	25.93%	17.79%	25.30%				
Zadovoljstvo radom Vlade Kosova (PISG)*, u procentima	81.2	48.7	43.3	27.2	35.9		49.9	55.7%	53.13%	55.83%	36.72%	29.30%	25.10%	32.60%	30.20%	▼
Zadovoljstvo radom Skupštine*, u procentima	73.7	59.0	45.4	25.6	31.9	36.7	46.0	49.0%	53.18%	46.37%	33.34%	34.10%	32.10%	41.00%	40.50%	◀ ▶
Zadovoljstvo radom KFOR-a*, u procentima	81.0	84.3	81.0	77.5	81.8	83.7	84.2	86.9%	72.88%	71.90%	77.63%	69.60%	81.70%	82.10%	78.80%	▼
Zadovoljstvo radom KPS-a*, u procentima	86.9	84.5	81.8	72.5	79.3	78.6	80.0	80.9%	71.14%	70.96%	74.86%	74.30%	78.50%	78.30%	79.10%	◀ ▶
Stavovi vezani za bezbednost (osećam se "manje bezbedno" ili "prilično nebezbedno" u javnosti)	38.1	36.7	35.5	38.6	22.6*	55.25*	21.2	18.3	26.00%	17.87%	27.64%	29.90%	30.60%	31.40%	20.66%	▼

Izvori:

- Izveštaj ranog upozorenja Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, mart 2005. godine, Priština, op. cit.
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: septembar 2005. godine.
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: juni 2006. godine,
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: decembar 2006. godine,
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: juni 2007. godine,
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: decembar 2007. godine,
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: septembar 2008. godine,
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: novembar 2008. godine,
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: juni 2009. godine,
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: septembar 2009. godine,
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: januar 2010. godine,
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: april 2010. godine,
- Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: novembar 2011. godine

UVODNA REČ

Ovo je treće izdanje „Pulsa javnosti“, publikacije koja služi kao nastavak prethodno obavljanim izveštajima „Ranog upozoravanja“. U izveštaju se pruža vredna analiza stavova javnosti o procesu jačanja demokratije na Kosovu¹ i čini napredak u pravcu jačanja institucija i mudrog upravljanja. Novi izveštaj „Pulsa javnosti“ vodi analizu događaja sa ranog upozoravanja i sprečavanja sukoba ka demokratskom dijalogu i praćenju institucionalne stabilnosti. Nadamo se da će ovaj projekat, koji je finansirala Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj, povećati stepen komunikacije između institucija vlasti i njihovih sastavnih delova, građanskog društva i medija. Ovo izdanje dolazi u trenutku važnih zbivanja na Kosovu, odnosno nastavka dijaloga na liniji Priština-Beograd, sve većeg broja poziva na reforme u različitim sektorima i važnog razvoja događaja u vezi sa izgledima za pristupanje Kosova u Evropsku uniju. Pokazatelji i statistike koji su napravljeni za ovaj izveštaj će predstavljati dopunu napora koje ulažu međunarodne agencije za pomoć institucijama na Kosovu i služice kao alati za dobijanje uvida u stavove javnosti na Kosovu o pomenutim procesima.

Posle objavljivanja izveštaja „Brze činjenice“ u decembru prošle godine, naš istraživačko-politički tim je tesno saradivao sa Udruženjem profesionalnih novinara na nastavku plana aktivnosti za rešavanje negativnih stavova javnosti o slobodi izražavanja i razvoju medija na Kosovu. Time je predstavljen novi pristup projektu „Pulsa javnosti“: projekat više neće samo služiti za informisanje o opcijama državne politike, nego će se, zajedno sa odgovarajućim partnerima, aktivno uključiti u pružanje rešenja za manjkavosti koje su primećene u oblasti državne politike. Izveštaj „Pulsa javnosti“ takođe uključuje dva nova pokazatelja: pokazatelj demokratizacije i privrednog poverenja. Rezultati najnovije ankete otkrivaju da pokazatelj demokratizacije na Kosovu iznosi 0,91, što je nešto niže u odnosu na prethodni koji je izmeren u junu 2011. godine i koji je iznosio 0,95. Ovakav pokazatelj nam govori da većina ljudi misli da proces demokratizacije ne idu u pravom smeru. Pokazatelj privrednog poverenja na Kosovu iznosi 0,79, što ukazuje da građani Kosova nemaju povoljno mišljenje o privredi. Oba pokazatelja su u padu u 2011. godini. Iza zovi i ograničenja vladinih ili javnih institucija su ogromni, ali ogromna je i zainteresovanost

i žudnja javnosti za vidljivim poboljšanjima na Kosovu. U nastavku sledi pregled nekih od važnijih karakteristika ovog izveštaja.

U odnosu na juni 2011. godine, podaci ukazuju na smanjenje zadovoljstva javnosti radom ključnih izvršnih, zakonodavnih i pravosudnih institucija na Kosovu. Institucija Predsednika države predstavlja jedini pozitivan izuzetak, jer je nivo zadovoljstva radom institucije Predsednika države skoro udvostručen u odnosu na prošlu godinu.

Oko 72% ispitanika iz reda svih etničkih grupa su nezadovoljni privrednim smerom u kojem se kreće Kosovo. Nešto manji procenat ispitanika (60%) izjavljuje da su nezadovoljni političkim pravcem kretanja Kosova.

Nezaposlenost, siromaštvo i korupcija se definišu kao glavni ogromni problemi sa kojima se Kosovo suočava.

Beležimo i porast broja ispitanika koji su ukazali da napetost u međuetničkim odnosima ne jenjava. Ovakav stav je naročito primetan među pripadnicima zajednice kosovskih Srba.

Većina ispitanika smatra da su sledeće grupe najpodložnije diskriminaciji: žene odn. devojke (23%), zatim stariji (20%) i kosovski Albanci (10%).

Iako izveštaj može da bude zanimljiv i široj javnosti, primarni cilj izveštaja je pružanje platforme za stavove i mehanizam za olakšavanje procesa stvaranja državne politike tokom stalnog procesa učvršćavanja demokratije na Kosovu. Svi zaključci i predložene preporuke koji su predstavljeni u ovom izveštaju proizilaze iz nekoliko rundi razgovora koji su vođeni sa stručnjacima iz različitih oblasti, različitih struka i institucionalnih okruženja.

Uvereni smo da će niz analiza predstavljenih u ovom izveštaju nastaviti da stimuliše razmišljanje i diskusiju među čitaocima i stvaralocima mišljenja na Kosovu. Stoga nam je veliko zadovoljstvo da izrazimo naše uvaživanje i zahvalnost i stručnjacima koji su učestvovali u diskusijama i koji su pružili svoje uvide, izgleda i tumačenja rezultata istraživanja, kao i svima koji su podržali proces izrade ovog izdanja.

Steliana Nedera
Zamenik stalnog predstavnika Programa Ujedinjenih nacija za razvoj

1 Za UNDP, Kosovo se na ovom dokumentu spominje u kontekstu Rezolucije Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244.

KRATAK PREGLED

- Tekući rezultati istraživanja javnog mnjenja pokazuju da je pokazatelj demokratizacije na Kosovu pretrpio neznatan pad sa 0,95 u junu 2011. godine na 0,91 koliko je iznosio u novembru 2011. godine.
- Pokazatelj privrednog poverenja ima slično kretanje: opao je sa 0,90 koliko je iznosio u junu 2011. godine na 0,79 u novembru 2011. godine. Pad je primetan i u raspodeli rezultata ankete po rodu: kod muškaraca su vrednosti pokazatelja spale sa 0,90 u junu na 0,76 u novembru 2011. godine, a kod žena sa 0,92 na 0,83.
- Pokazatelj učešća javnosti na Kosovu iznosi 0,16 (za razliku od 0,13 koliko je iznosio u junu 2011. godine), čime se pokazuje da je učešće javnosti u političkom i društvenom životu Kosova neznatno povećano, ali da i dalje ostaje na veoma niskom nivou.
- Najnoviji rezultati ankete „Pulsa javnosti“ pokazuju da je zadovoljstvo radom Predsednika države u razdoblju između novembra 2010. i novembra 2011. godine doživelo izuzetan porast sa 31% na 61%.
- Nivo zadovoljstva radom Premijera Kosova se u razdoblju između juna i novembra 2011. godine smanjio za oko 7%.
- Kod poređenja podataka aktuelne ankete sa prošlogodišnjom koja je izvedena novembra 2010. godine se primećuje neznatan porast nivoa zadovoljstva radom Vlade.
- Više od polovine ispitanika (60%) je izrazilo da su ili nezadovoljni ili veoma nezadovoljni sa političkim smerom Kosova, a oko 55% stanovnika Kosova je odgovorilo pozitivno na pitanje da li su spremni da se pridruže javnim protestima zbog političkih razloga.
- Javno nezadovoljstvo privrednim pravcem Kosova je veoma visoko: ukupno 72% ispitanika su nezadovoljni ili veoma nezadovoljni trenutnim privrednim pravcem Kosova, a 68% anketiranih je izjavilo da bi se pridružili javnim protestima zbog trenutne privredne situacije.
- Većina ispitanika (75%) smatra da je Vlada Kosova odgovorna za privrednu situaciju na Kosovu.
- Oko 41% stanovnika Kosova (u poređenju sa 58% u junu 2011. godine) očekuje da će se privredna situacija unaprediti u naredne dve godine, dok 17% misli da se situacija može poboljšati u narednih šest meseci.
- Korupcija se i dalje ocenjuje kao jedan od ključnih problema sa kojima se Kosovo suočava. Energetska korporacija Kosova, sudstvo i carine se smatraju za tri glavne institucije sa preovlađavajuće velikim stepenom korupcije.
- U poređenju sa rezultatima predhodne ankete, u ovoj beležimo porast broja ispitanika koji su ukazali da napetost u međuetničkim odnosima ne jenjava. Takav stav je posebno izražen među pripadnicima zajednice kosovskih Srba.
- I anketa iz novembra 2011. godine je pokazala da su kosovski Albanci uglavnom zadovoljni radom Kosovskih snaga bezbednosti (95%), radom policije Kosova (85%) i radom KFOR-a (84%). Niži nivo zadovoljstva je izražen u vezi rada policije EULEKS-a (36%).
- Sa druge strane, kosovski Srbi koji su anketirani za potrebe ovog izveštaja su izrazili najniže zadovoljstvo radom bezbednosnih institucija, KFOR-a, policije Kosova i EULEKS-a od jula 2004. godine.
- Uпитani za mišljenje o grupama na Kosovu koje su najizloženije diskriminaciji, većina ispitanika je izrazila sledeći stav: žene odn. devojke (23%), stariji (20%) i kosovski Albanci (10%).
- Prema mišljenju ispitanika, tri grupe sa najvišim stepenom tenzije među njima su vlada i stranke opozicije, uprava i radnici, a odnosi među različitim etničkim grupama dele treće mesto zajedno sa odnosom između siromašnih i bogatih. Sa druge strane, smatra se da su tri grupe sa najmanje tenzija, odnosno grupe među kojima ne postoje tenzije, muškarci i žene, stariji i mladi i pripadnici različitih verskih skupina.

POGLAVLJE 1

Politička i institucijska stabilnost

Politički pokazatelji

Događaji u severnom delu Kosova su dominirali političkim programom u razdoblju između juna i novembra 2011. godine. Politička i institucijska stabilnost tokom ovog šestomesečnog razdoblja je takođe bila pod uticajem tekućeg dijaloga između Kosova i Srbije. Većina političkih i diplomatskih aktivnosti vlade Kosova je bila usmerena na ovu problematiku, a mediji i javno mnjenja su na njih obratili posebnu pažnju. Gorenavedeni razvoj događaja je mogao takođe da ima uticaja na stavove stanovnika Kosova o zadovoljstvu u radu ključnih izvršnih, zakonodavnih i pravosudnih institucija.

Najnoviji nalazi izveštaja „Pulsa javnosti“ pokazuju da, osim povećanja u nivou zadovoljstva radom Predsednika, na primeru svih drugih

izvršnih, zakonodavnih i sudskih institucija ili nema značajnih promena ili je zadovoljstvo njihovim radom opalo u odnosu na juni 2011. godine. U konkretnom slučaju, nivo zadovoljstva radom Vlade Kosova se smanjio za oko 7% u razdoblju između juna i novembra 2011. godine. Kod poređenja podataka aktuelne ankete sa prošlogodišnjom koja je izvedena novembra 2010. godine se primećuje neznatan porast nivoa zadovoljstva radom Vlade. U nivou zadovoljstva radom Parlamenta nije došlo do značajnih promena od juna 2011. godine, ali je nivo zadovoljstva radom Predsednika Skupštine opao za oko 9%. Nivo zadovoljstva radom pravosuđa nije izuzetak u opadanju nivoa zadovoljstva radom ostalih ključnih institucija. Nivo zadovoljstva radom kosovskih sudova se smanjio za oko 7% od juna 2011. godine. I na kraju, nivo zadovoljstva radom Tužilaštva nije promenjen. Ali, kao što je prikazano u Tabeli 1.1, nivo zadovoljstva radom Tužilaštva i sudova je najniži u poređenju sa nivoom zadovoljstva radom drugih institucija (v. Tabelu 1.1)

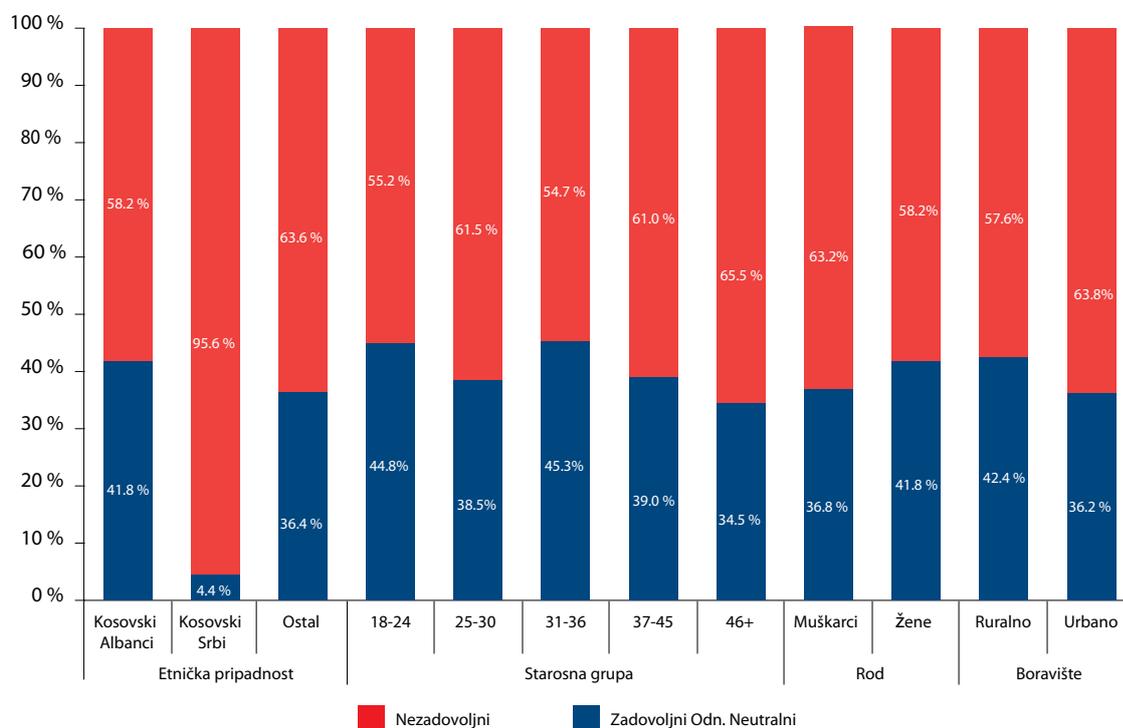
Tabela 1.1: Zadovoljstvo radom ključnih institucija na Kosovu

		mart 2007. god.	okt. 2007. god.	dec. 2007. god.	maj 2008. god.	oktobar 2008. god.	april 2009. god.	juni 2009. god.	sept. 2009. god.	jan. 2010. god.	apr. 2010. god.	nov. 2010. god.	juni 2011. god.	nov. 2011. god.
Zadovoljstvo radom izvršne vlasti	Vlada	30,5%	28,1%		46,9%	55,7%	38,0%	53,1%	55,8%	36,7%	29,2%	25,1%	32,6%	30,2%
	Premijer	54,0%	61,0%		72,0%	63,1%	39,8%	53,8%	52,0%	41,5%	36,4%	30,7%	37,6%	30,3%
Zadovoljstvo radom zakonodavne vlasti	Parlament	31,0%	36,2%	36,8%	51,4%	49,0%	33,6%	53,2%	46,4%	33,3%	34,1%	32,1%	41,0%	40,5%
	Predsednik Skupštine	35,4%	37,1%	35,1%	56,5%	47,0%	32,8%	51,6%	49,5%	40,3%	36,0%	33,3%	60,9%	51,6%
	Predsednik	52,0%	59,0%	61,0%	74,0%	69,9%	45,7%	61,7%	60,8%	56,6%	54,9%	30,8%	54,1%	61,1%
Zadovoljstvo radom pravosuđa	Sudovi	20,0%	18,0%	18,0%	21,0%	19,7%	20,0%	32,7%	25,6%	14,7%	27,2%	18,5%	26,9%	19,3%
	Tužilaštvo	22,7%	17,7%	18,3%	22,7%	21,1%	20,5%	31,7%	25,7%	14,8%	26,9%	15,1%	20,0%	19,7%

U skladu sa smanjenjem nivoa zadovoljstva radom izvršnih institucija, samo 8,5% stanovnika Kosova je izjavilo da su zadovoljni ili veoma zadovoljni, a oko 30% je izrazilo da su neutralni u pogledu političkog smera Kosova. Ostalih 60% ispitanika su izjavili da su nezadovoljni ili veoma nezadovoljni političkim smerom u kojem se kreće Kosovo. Analiza rezultata po etničkoj pripadnosti ispitanika pokazuje da je 96% ispitanika iz reda kosovskih Srba uglavnom nezado-

voljno političkim smerom Kosova. Pojedinci stariji od 46 godina su najmanje zadovoljni političkim smerom Kosova, a slede ih pripadnici starosnih grupa između 25 i 30 i 37 i 45 godina života. Slika 1.1 pokazuje da su stanovnici urbanih područja nezadovoljniji političkim smerom Kosova u poređenju sa onima koji žive u ruralnim područjima. Analiza rezultata po rodnoj osnovi pokazuje da su žene 3% zadovoljnije od muškaraca sa političkim smerom Kosova (v. Sliku 1.1).

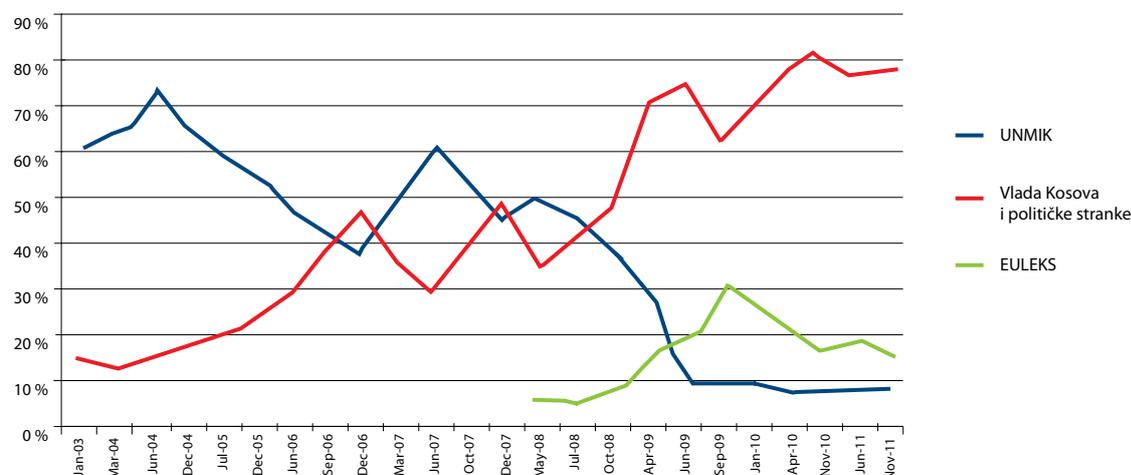
Slika 1.1: Nivo zadovoljstva političkim smerom Kosova, prikaz rezultata po etničkoj pripadnosti, starosnoj skupini, rodu i boravištu ispitanika

Stanovnici Kosova su takođe upitani ko je, po njihovom mišljenju, najodgovorniji za trenutnu političku situaciju. Kao što su pokazala kretanja u poslednje tri godine, lideri u ovoj kategoriji sa 80% glasova ispitanika su i dalje Vlada Kosova i političke stranke. Ukupno 16% ispitanika pripisuje odgovornost za političku

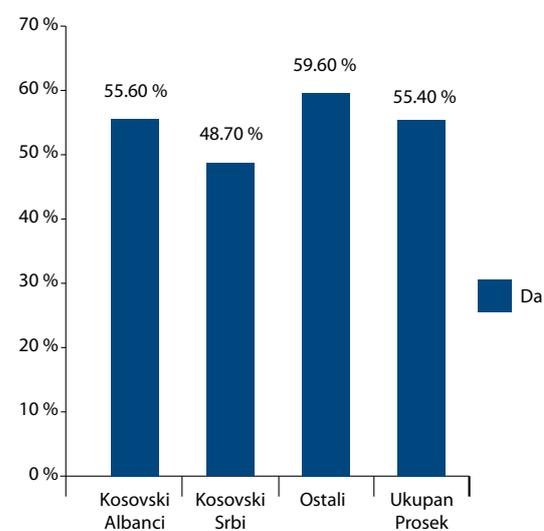
situaciju na Kosovu EULEKS-u, samo 4% ispitanika UNMIK-u (v. Sliku 1.2.). Treba napomenuti da se broj ispitanika koji pripisuje odgovornost na Vladu Kosova i političke stranke neprekidno povećava od 2003. godine, dok je broj ispitanika koji pripisuje odgovornost na UNMIK srazmerno smanjen.

Slika 1.2: Kretanja u pripisivanju odgovornosti za političku situaciju na Kosovu

Osim toga, skoro 56% građana Kosova je pozitivno odgovorilo na pitanje da li su spremni da se pridruže javnim protestima iz političkih razloga. U principu, prema podacima ankete, ispitanici iz reda drugih manjina i kosovski Albanci su spremniji i voljniji da se pridruže političkim protestima u poređenju sa ispitanike iz reda kosovskih Srba (v. Sliku 1.3).

Slika 1.3: Spremnost na pridruživanje javnim protestima zbog političkih razloga

Pokazatelji demokratizacije i učešća javnosti¹

Tekući rezultati istraživanja javnog mnjenja pokazuju da je pokazatelj demokratizacije opao sa 0,95 u junu na 0,91 koliko je iznosio u novembru 2011. godine. Kao što se vidi u Tabeli 1.2., kod muškaraca je pokazatelj opao sa 0,99 koliko je iznosio u junu na 0,90 u novembru 2011. godine, dok je kod žena ostao prilično konstantan.

Prema najnovijim istraživanja javnog mnjenja, pokazatelj učešća javnosti na Kosovu iznosi 0,16 (za razliku od 0,13 koliko je iznosio u junu 2011. godine) što označava neznatan porast učešća javnosti u političkom i društvenom životu koje ipak ostaje na veoma niskom nivou. Analiza rezultata

po rodu pokazuje da je pokazatelj učešća muškaraca znatno veći (0,22) u poređenju sa učešćem žena (0,11), što potvrđuje nejednakost između učešća muškaraca i žena u političko-društvenom životu na Kosovu (v. Tabelu 1.2).

Tabela 1.2: Pokazatelji demokratizacije i učešća

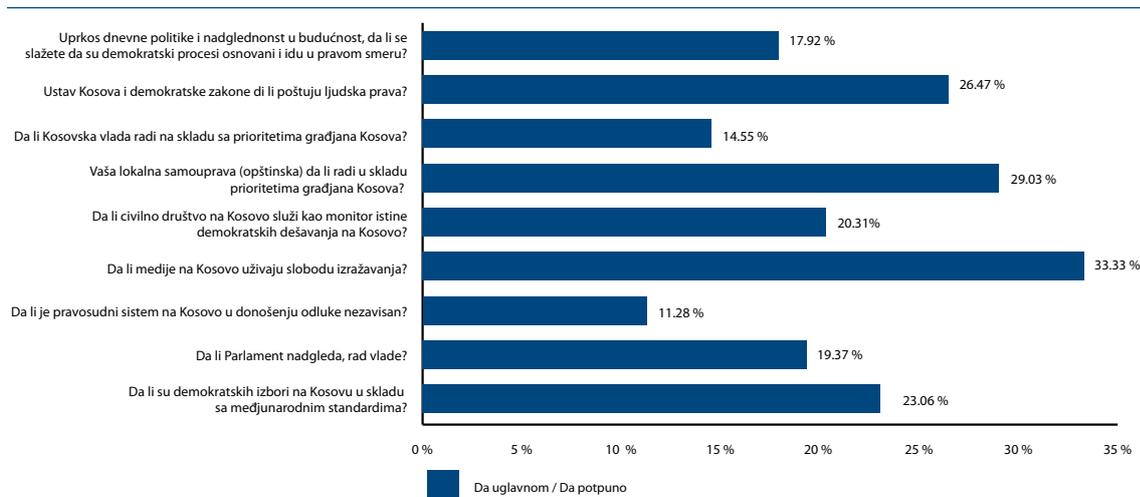
	novembar 2010. god.	jun 2011. god.	novembar 2011. god.
Pokazatelj demokratizacije	0,92	0,95	0,91
Pokazatelj demokratizacije (muškarci)	0,94	0,99	0,9
Pokazatelj demokratizacije (žene)	0,89	0,91	0,92
Pokazatelj učešća	0,24	0,13	0,16
Pokazatelj učešća (muškarci)	--	0,18	0,22
Pokazatelj učešća (žene)	--	0,07	0,11

Pokazatelj demokratizacije je zasnovan na proceni procesa sa Slike 1.4 od strane ispitanika. Odabrani pokazatelji pokazuju da samo 11% stanovnika Kosova misli da je pravosudni sistem na Kosovu nezavisan u donošenju svojih odluka. Slično tome, jako nizak procenat stanovnika Kosova (14,5%) se slaže da centralna vlada radi prema prioritetima građana. Potonji procenat je veći za lokalne (opštinske) vlade i iznosi 29%.

Iako jedna trećina (33%) stanovnika Kosova smatra da mediji uživaju slobodu izražavanja, samo 27% njih se delimično ili potpuno slaže da Kosovo ima demokratski Ustav i zakone i da se na Kosovu poštuju ljudska prava. Nadalje, 23% stanovnika Kosova misli da su izbori na Kosovu sprovedeni na demokratski način i u skladu sa međunarodnim standardima, a 19% misli da Parlament Kosova nadgleda rad Vlade. Kao i u prethodnim anketama, veoma mali broj stanovnika Kosova (20%) je izjavilo da veruju da je građansko društvo služi veran nadzornik demokratskih dešavanja na Kosovu (v. Sliku 1.4).

¹ Za više informacija o obračunu pokazatelja demokratizacije i učešća javnosti v. Dodatak 1.

Slika 1.4: Pozitivne reakcije na pitanja koja se tiču pokazatelja demokratizacije

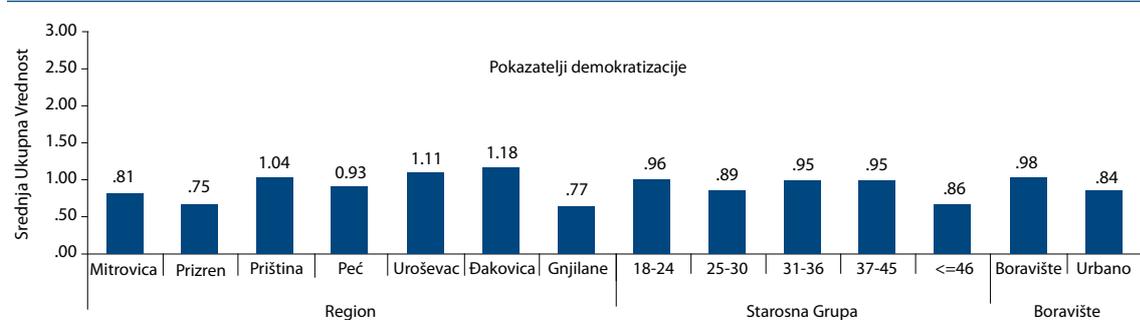

Prilikom analize pokazatelja demokratizacije po regionu, boravištu i starosnoj grupi ispitanika, rezultati otkrivaju da stanovnici Đakovice najviše veruju u procese demokratizacije na Kosovu (ID: 1,18), a stanovnici Prištine najmanje (ID: 0,75).

Slika 1.5. pokazuje da, u poređenju sa ispitanicima iz urbanih područja, ispitanici koji žive u ruralnim područjima veruju da

demokratski procesi na Kosovu idu u pravom smeru. Podela rezultata ankete po starosnim grupama pokazuje da su ispitanici koji smatraju da se procesi demokratizacije kreću u pravom smeru relativno mladi i da pripadaju starosnim grupama između 18 i 24 i 31 i 45 godina starosti. Starosne grupe između 25 i 30 i preko 46 godina starosti su manje pozitivne po pitanju smera procesa demokratizacije (v. Sliku 1.5.).

Slika 1.5. Pokazatelj demokratizacije, prikaz rezultata po regionu, starosnoj grupi i boravištu

Pokazatelj učešća je zasnovan na informacijama koje su ispitanici pružili o njihovom učešću u aktivnostima navedenim u Tabeli 1.6. u poslednjih šest meseci. Odabrani pokazatelji pokazuju rezultate koji su slični sa rezultatima prethodnih anketa: učešće u aktivnostima kao što su učestvovanje u radu političkih stranaka i učešće na javnim raspravama ostaju najpopularniji načini političkog i/ili građanskog angažmana stanovnika Kosova i u njima je učestvovalo

17% ispitanika. Ovo je praćeno učešćem u inicijativama građana (9,5%) i inicijativama organizovanim po zajednicama (7%). Iako je 7% ispitanika izjavilo da su učestvovali u projektima koje je sprovela lokalna vlast, samo 6,5% je izjavilo da su učestvovali u aktivnostima nevladinih organizacija. Samo 3% ispitanika je izjavilo da su tokom poslednjih šest meseci uzeli učešće u projektima koje je sprovela centralna vlast (v. Sliku 1.6).

Slika 1.6: Pozitivni odgovori na pitanja koja se tiču pokazatelja učešća

Korelacija demografskih varijabli i pokazatelja demokratizacije

Da bi se utvrdilo koje su demografske varijable ispitanika povezane sa njihovim mišljenjem o procesu demokratizacije, izvršena je analiza sledećih varijabli pokazatelja demokratizacije: zaposlenost, etnička pripadnost, stepen obrazovanja, starost, rod, visina ličnih primanja, područje i region boravišta.

Utvrđene su značajne pozitivne korelacije između pokazatelja demokratizacije i ljudi koji rade u javnom sektoru, kao i domaćica. Pod ovim konkretno smatramo da je verovatnije da će ljudi koji rade u javnom sektoru pozitivnije oceniti procese demokratizacije nego drugi ispitanici. Slično tome, verovatnije je da će domaćice pozitivnije oceniti procese demokratizacije nego ostali učesnici. *Pregled detalja u Tabeli A1, Dodatak 2.*

Sa druge strane, utvrđena je značajna negativna korelacija između pokazatelja demokratizacije i povremeno zaposlenih ljudi, kao i penzionera. Pod ovim konkretno smatramo da je verovatnije da će oni koji su povremeno zaposleni imati negativnije mišljenje u vezi sa procesom demokratizacije, nego penzioneri.

I na kraju, što se tiče zaposlenosti, nije utvrđena značajna korelacija između pokazatelja demokratizacije i onih koji su za-

posleni u privatnom sektoru, onih koji su nezaposleni i traže posao, onih koji ne traže posao i studenata. Utvrđena je značajna pozitivna korelacija između visine ličnih primanja i pokazatelja demokratizacije. Drugim rečima, verovatnoća pozitivnog mišljenja o demokratskim procesima se povećava sa visinom ličnih primanja: oni sa većim primanjima imaju pozitivnije mišljenje o demokratskim procesima na Kosovu.

U smislu boravišta je utvrđeno da je verovatnije da će ispitanici koji žive u ruralnim područjima imati optimističnije mišljenje o demokratizaciji, nego oni koji žive u ruralnim područjima. Iako rod nije povezan sa pokazateljima demokratizacije, utvrđena je značajna negativna korelacija između pripadnosti starosnoj grupi i pokazatelja demokratizacije. Pod ovim konkretno smatramo da je verovatnije da će stariji učesnici ankete izraziti negativniji stav o procesima demokratizacije nego mlađi učesnici. U smislu etničke pripadnosti, pronađen je negativan odnos kosovskih Srba prema pokazateljima demokratizacije. Pod ovim konkretno smatramo da je verovatnije da će kosovski Srbi imati negativnije mišljenje o procesima demokratizacije nego pripadnici drugih etničkih grupa. Nije utvrđen značajan negativan odnos kosovskih Albanaca i pripadnika drugih ne-srpskih manjina prema pokazateljima demokratizacije.

I na kraju, poređenje pokazatelja demokratizacije po regionima je pokazalo da značajne

negativne korelacije prema pokazateljima demokratizacija postoje u Prištini, Gnjilanu i Mitrovici, a pozitivne u Đakovici, Uroševcu i regionu Prizrena. Analiza nije pokazala promenu korelacija u regionu Peći.

Objašnjenje demografskih varijabli

Radi izolovanja demografskih varijabli sa visokim vrednostima u pokazateljima demokratizacije, obavljena je regresiona analiza demografskih varijabli kao nezavisnih i pokazatelja demokratizacije kao zavisnih varijabli. Ovo je detaljnije objašnjeno u Tabeli A2, koja se pilaže kao Dodatak 1 ovom izveštaju. Utvrđeno je da rod, stepen obrazovanja i starosna grupa nisu značajne u izolovanju varijabli sa visokim vrednostima. Utvrđeno je da sledeći faktori jesu značajni u izolovanju varijabli sa visokim vrednostima u pokazateljima demokratizacije: zaposlenje u javnom sektoru, domaćice, kosovski Srbi, boravište (urbano ili ruralno), visina ličnih primanja i region. Pod ovim konkretno smatramo sledeće:

- U smislu zaposlenosti, varijable sa najvišim vrednostima su utvrđene kod ispitanika koji rade u javnom sektoru i kod domaćica. Pod ovim konkretno smatramo da su ispitanici koji rade u javnom sektoru i domaćice skloniji da smatraju da demokratski procesi idu u pravom smeru.
- U smislu drugih varijabli utvrđeno je da kosovski Srbi pokazuju negativniji stav prema procesima demokratizacije nego pripadnici drugih etničkih grupa.
- Ispitanici sa visokim ličnim primanjima afirmativnije ocenjuju tekuće demokratske procese od ispitanika sa manjim primanjima.
- Ispitanici koji žive u ruralnim područjima afirmativnije ocenjuju tekuće demokratske procese od ispitanika iz urbanih oblasti.
- I na kraju, ispitanici iz Prizrena, Uroševca i Đakovica afirmativnije ocenjuju tekuće demokratske procese od ispitanika iz regiona Prištine.

POGLAVLJE 2

Društveno-privredno stanje

Društveno-privredni pokazatelji i očekivanja

U ovom poglavlju obrađujemo pitanja koja su se odnosila na privrednu i društvenu stabilnost u razdoblju između jula i novembra 2011. godine. Javno nezadovoljstvo privrednim pravcem Kosova je veće nego nezadovoljstvo političkim pravcem: 72% ispitanika je nezadovoljno ili veoma nezadovoljno trenutnim privrednim pravcem Kosova, a tek 5% je zadovoljno. Ispitivanje javnog mnjenja pokazuje da su kosovski Srbi mnogo nezadovoljniji nego kosovski Albanci i pripadnici ostalih zajednica (v. Tabelu 2.1.).

Tabela 2.1. Zadovoljstvo privrednim pravcem

		kosovski Albanci	kosovski Srbi	Ostali	Ukupno
Privredni pravac	zadovoljni	5,30%	0,90%	9,40%	5,25%
	nezadovoljni	69,90%	95,70%	75,10%	71,79%

Većina ispitanika (75%) smatra da je Vlada Kosova odgovorna za privrednu situaciju na Kosovu. Podela podataka po etničkoj pripadnosti pokazuje da 76% kosovskih Albanaca, 70% kosovskih Srba i 65% pripadnika ostalih zajednica dele ovo mišljenje. Broj ispitanika koji smatraju da je međunarodna zajednica (EULEKS, MCK i UNMIK zajedno) odgovorna za privrednu situaciju na

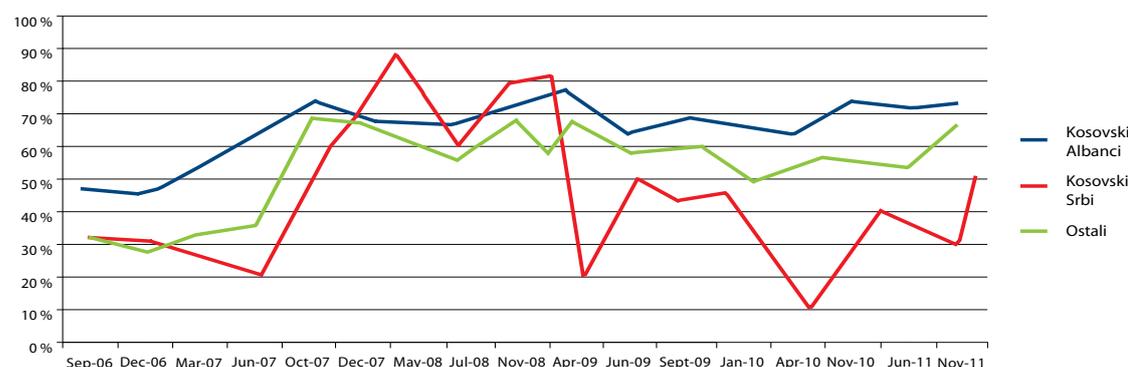
Kosovu je znatno manji i iznosi 5%. Slično tome, samo 3,4% ispitanika smatra da lokalne vlasti predstavljaju glavni nosilac odgovornosti u tom pogledu (Tabela 2.2).

Tabela 2.2. Pripisivanje odgovornosti za privrednu situaciju na Kosovu, po etničkoj pripadnosti

	kosovski Albanci	kosovski Srbi	Ostali	Ukupno
EULEKS	2,4%	10,0%	5,2%	3,1%
MCK	0,8%		0,9%	0,8%
UNMIK	1,4%	10,0%	1,4%	2,0%
Vlada Kosova	76,0%	70,0%	64,8%	75,0%
Lokalne vlasti	3,5%	2,2%	4,2%	3,4%
Poslovna zajednica	1,9%	0,4%	8,5%	2,2%
Ostali	4,0%	1,3%		3,5%
Ne znam	8,3%	4,8%	9,4%	8,1%
Ne primenjuje se	1,7%	1,3%	5,6%	1,9%
Ukupno	100%	100%	100%	100%

Tokom ankete koja je izvršena u novembru 2011. godine, 68% ispitanika je izjavilo da bi se pridružiti javnim protestima zbog trenutne privredne situacije, za razliku od 55% onih koji bi to učinili iz političkih razloga. Analiza odgovora o spremnosti na protestovanje iz privrednih razloga po etničkoj pripadnosti pokazuje da je u drugoj polovini 2011. godine porasla spremnost pripadnika svih etničkih grupa na protestovanje. Značajan porast u spremnosti na protestovanje iz privrednih razloga iznosi 53% među kosovskim Srbima (nasuprot 30% u junu) i 71% među pripadnicima drugih zajednica (nasuprot 53% u junu 2011. godine) (v. Sliku 2.1).

Slika 2.1: Spremnost na pridruživanje javnim protestima iz privrednih razloga, po etničkoj pripadnosti

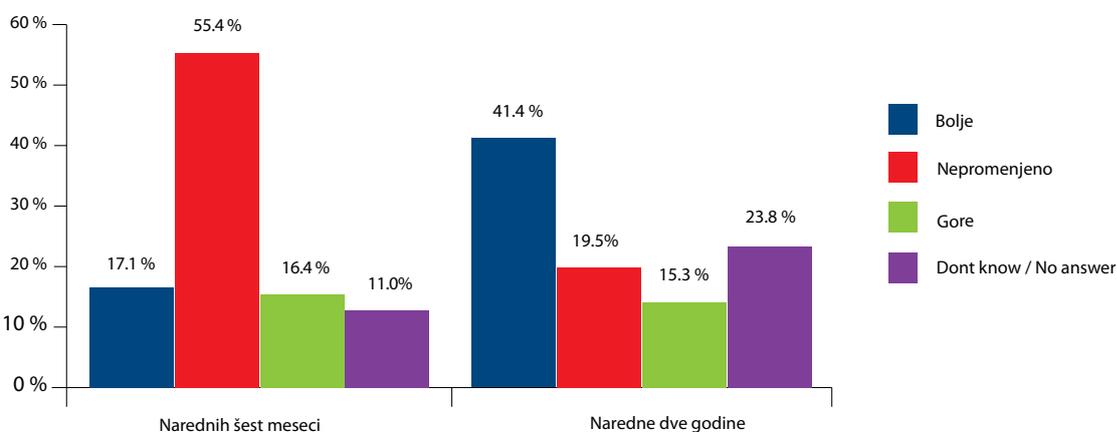

Uprkos niskom nivou zadovoljstva privrednim pravcem Kosova i visokoj spremnosti na protestovanje zbog privrednog pravca Kosova, stanovnici Kosova ostaju prilično optimistični u pogledu privrednog pravca u srednjoročnom periodu (naredne dve godine).

Malo više od 41% ispitanika (u poređenju sa 58% u junu 2011. godine) očekuje da će

se privredna situacija unaprediti u naredne dve godine, dok 17% misli da se situacija može poboljšati u narednih šest meseci. Međutim, oko 19,5% ispitanika (u odnosu na 24% u junu 2011. godine) smatra da će situacija ostati nepromenjena u naredne dve godine, dok drugih 15% (u odnosu na 16% u junu 2011. godine) veruju da će se situacija u naredne dve godine samo pogoršati (v. Sliku 2.2).

Slika 2.2: Očekivanja u pogledu budućnosti privredne situacije

Pokazatelj privrednog poverenja² i stavovi o korupciji širokih razmera

Što se tiče pokazatelja privrednog poverenja, tokom 2011. godine su primećene značajne promene. Pod ovim konkretno smatramo da je pokazatelj privrednog poverenja smanjen sa 0,90 koliko je iznosio u junu 2011. godine na 0,79 u novembru 2011. godine. Opadanje pokazatelja privrednog poverenja je prisutno i po rodu: kod muškaraca ispitanika pokazatelj privrednog poverenja je opao sa 0,90 koliko je iznosio u junu na 0,76 u novembru 2011. godine, a u istom vremenskom razdoblju pokazatelj privrednog poverenja je opao sa 0,92 na 0,83 kod žena ispitanica (v. Tabelu 2.3.).

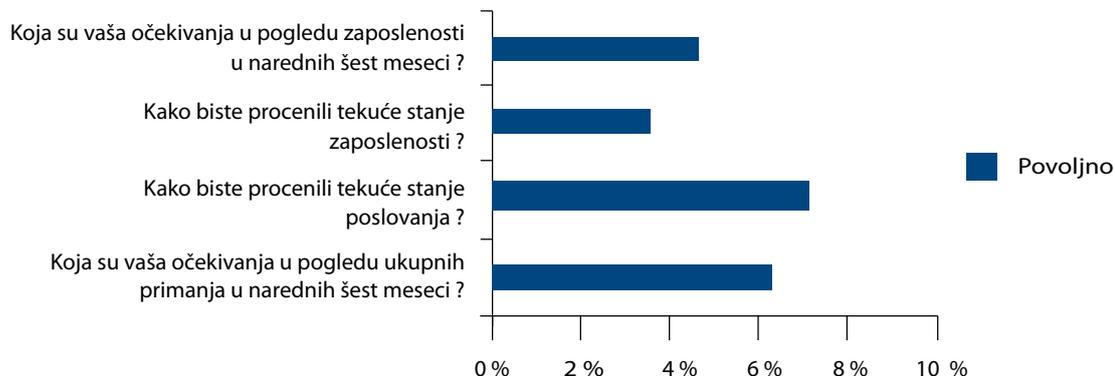
Tabela 2.3. Pokazatelj privrednog poverenja, analiza rezultata po rodu

	novembar 2010. god.	jun 2011. god.	novembar 2011. god.
Pokazatelj privrednog poverenja	0,92	0,90	0,79
Pokazatelj privrednog poverenja (muškarci)	0,85	0,88	0,76
Pokazatelj privrednog poverenja (žene)	0,99	0,92	0,83

Pokazatelji privrednog poverenja procenjuju trenutne uslove poslovanja i zapošljavanje, kao i očekivanja o zaposlenosti i ukupnom primanju porodica u bliskoj budućnosti (šestomesečni period). Skoro 8% ispitanika očekuje povoljne uslove zapošljavanja u bliskoj budućnosti, a samo 4% ceni trenutne uslove zapošljavanja kao povoljne. Dok 8,5% ispitanika gaje povoljna očekivanja u pogledu ukupnih primanja njihove porodice u narednih šest meseci, samo 6% cene tekuće uslove poslovanja kao povoljne (v. Sliku 2.3.).

² V. Dodatak 1 za više informacija o načinu obračuna pokazatelja privrednog poverenja.

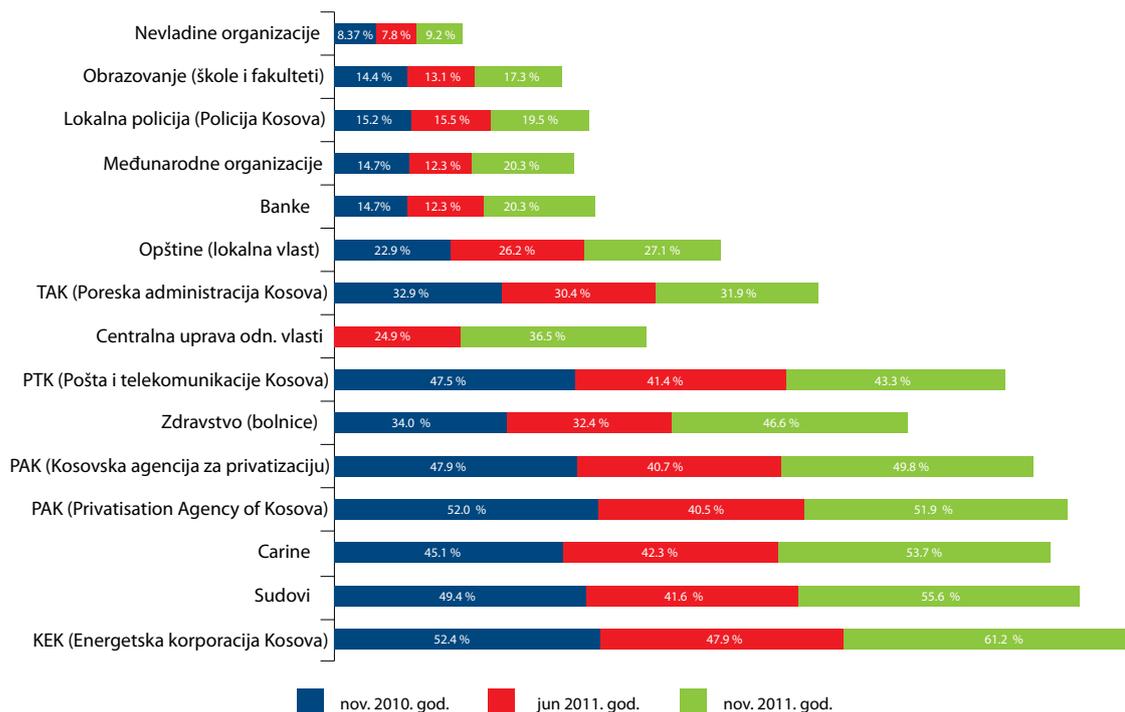
Slika 2.3. Pozitivni odgovori na pitanja u vezi pokazatelja privrednog poverenja

Nezaposlenost (41,5%), siromaštvo (22,5%) i korupcija (5,3%) nastavljaju da se rangiraju kao najveći problemi sa kojima se Kosovo suočava. Energetska korporacija Kosova, sudstvo i carine se smatraju za tri glavne

institucije sa preovlađavajuće velikim stepenom korupcije. Institucije sa najnižim stepenom opažene korupcije su nevladine organizacije, obrazovne ustanove i policija Kosova (KP) (v. Sliku 2.4).

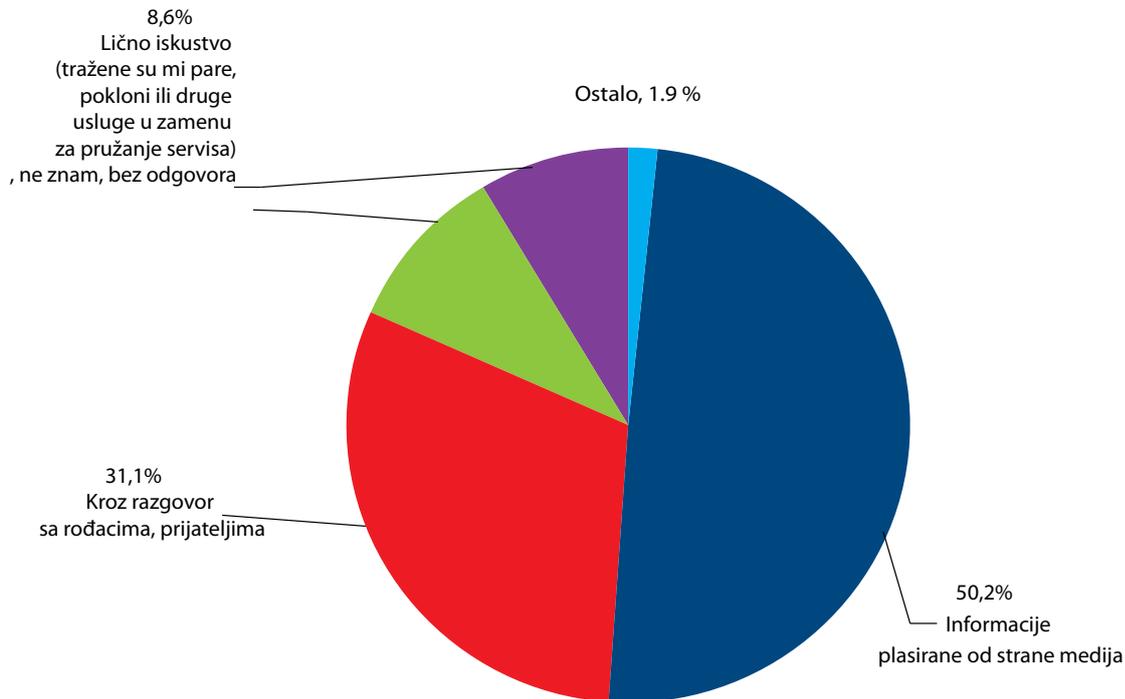
Slika 2.4. Stavovi o korupciji širokih razmera

Iako je većina građana izjavila da znaju o korupciji unutar institucija, samo 8% njih je izjavilo da su imali lična iskustva sa korupcijom tako što su im tražene pare, pokloni ili druge usluge u zamenu za pružanje ser-

visa u tim institucijama. Preostalih 50% je izjavilo da o korupciji znaju preko izveštaja iz medija, dok je 31% čulo o korupciji kroz razgovore sa rođacima i prijateljima. (v. Sliku 2.5).

Tabela 2.5 Izvori informacija o korupciji

Korelacija demografskih varijabli i pokazatelja privrednog poverenja

Da bi se utvrdilo koje su demografske varijable ispitanika povezane sa njihovim mišljenjem o pokazateljima privrednog poverenja, izvršena je analiza sledećih varijabli pokazatelja privrednog poverenja: zaposlenost, stepen obrazovanje, starosna grupa, rod, visina ličnih primanja, postojanje članova porodice koji žive u inostranstvu, područje i region boravišta.

Utvrđena je značajna pozitivna korelacija između pokazatelja privrednog poverenja i srednjeg proseka godina obrazovanja, ispitanika koji imaju članove porodice u inostranstvu, onih koji rade u javnom sektoru i onih koji su povremeno zaposleni. Pod ovim konkretno smatramo da su ispitanici sa visokim stepenom obrazovanja izrazili pozitivan stav o sadašnjem i budućem stanju privrede. Ispitanici koji imaju članovi porodice u inostranstvu su takođe optimističniji u pogledu privrede od onih koji nemaju članove porodice u inostranstvu. Utvrđena je veća verovatnoća da će oni koji rade u javnom

sektoru izraziti pozitivniju ocenu privrednih prilika od ostatka učesnika. Slično tome, utvrđena je veća verovatnoća da će oni koji povremeno rade pozitivnije oceniti privredne prilika od onih koji su nezaposleni i onih koji traže posao. Pregled detalja u Tabeli A3, Dodatak 2.

Sa druge strane, utvrđena je negativna korelacija između pokazatelja privrednog poverenja i ispitanika koji su nezaposleni i traže posao. Pod ovim konkretno smatramo da je verovatnije da će oni koji su nezaposleni i traže posao dati negativnije mišljenje o privredi nego drugi ispitanici.

Utvrđena je pozitivna korelacija između visine ličnih primanja i stavova o privrednim prilikama, tj., što su primanja pojedinaca veća, pozitivan stav o privredi je izraženiji.

U smislu regiona, ispitanici iz Prizrena su izrazili negativnije mišljenje o privrednim prilikama u odnosu na stanovnike drugih krajeva. Za razliku od njih, ispitanici iz Peći, Đakovice i Mitrovice su izrazili pozitivnija mišljenja o privrednim prilikama od drugih.

Na kraju, analiza nije utvrdila značajnu korelaciju između stavova o privredi i starosne dobi, roda i područja boravišta.

Objašnjenje demografskih varijabli na pokazatelje privrednog poverenja

Radi izolovanja demografskih varijabli sa visokim vrednostima u pokazateljima privrednog poverenja, obavljena je regresiona analiza demografskih varijabli kao nezavisnih i pokazatelja privrednog poverenja kao zavisnih varijabli. Ovo je detaljnije objašnjeno u Tabeli A4, koja se prilaže kao Dodatak 1 ovom izveštaju. Utvrđeno je da sledeći faktori jesu značajni u izolovanju varijabli sa visokim vrednostima u pokazateljima privrednog poverenja: visina ličnih primanja, region, veličina porodice, postojanje članova porodice koji žive u inostranstvu i zaposlenost. Pod ovim konkretno smatramo sledeće:

- Ispitanici sa visokim ličnim dohodkom su pozitivnije ocenili privrednu situaciju nego ispitanici sa manjim prihodima.
- U smislu regiona boravka ispitanika, ispitanici iz Prizrena, Peći, Gnjilana i Uroševca su izrazili negativnije mišljenje o privrednoj situaciji od ispitanika iz Prištine.
- U smislu kategorija zaposlenja, stavovi o privredi onih koji rade u privatnom sektoru se najviše razlikuju od mišljenja pripadnika svih ostalih kategorija zaposlenosti. Oni koji rade u privatnom sektoru su izrazili negativnije mišljenje o privredi od ljudi iz drugih kategorija zaposlenja. Posebno su nezaposleni koji traže posao, povremeno zaposleni, domaćice i studenti izrazili pozitivnije mišljenje o privredi od onih koji rade u privatnom sektoru.
- Ispitanici koji imaju članovi porodice u inostranstvu su izrazili pozitivnije mišljenje o privredi Kosova od onih koji nemaju članove porodice koji žive u inostranstvu.
- I na kraju, ispitanici sa većim porodicama su izrazili pozitivnije mišljenje o privredi od ispitanika sa manjim porodicama.

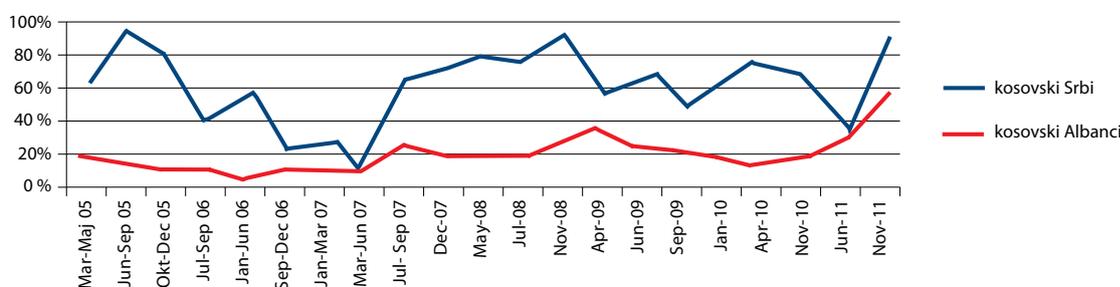
POGLAVLJE 3

Međuetnički odnosi

Jedno od najinteresantnijih kretanja koje je primećeno u poslednjoj anketi je povećanje broja ispitanika koji su ukazali da su međuetnički odnosi napeti i da se ne popravljaju. Ovakva tendencija u razmišljanju je naročito primetna među pripadnicima zajednice kosovskih Srba. Kao što je prikazano na Slici 3.1, iako je u junu 2011. godine 34% kosovskih Srba

i 30% kosovskih Albanaca smatralo da su „međuetnički odnosi napeti i da se ne popravljaju“, u novembru 2011. godine je taj procenat povećan na 90% među kosovskim Srbima i na oko 60% među kosovskim Albancima. Moguće je da je ovo značajno povećanje usledilo zbog nedavnih događaja u severnom delu Kosova (v. Sliku 3.1. za analizu kretanja od drugog kvartala 2005. godine).

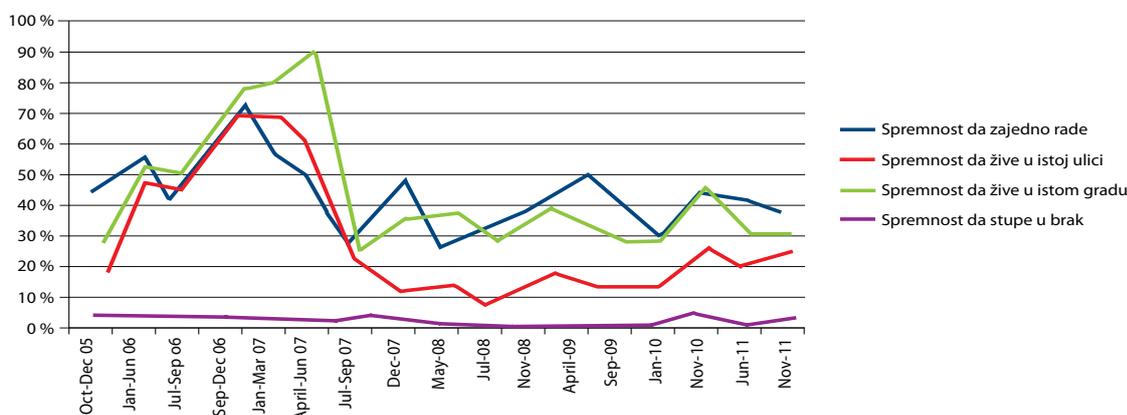
Slika 3.1. Kretanje broja ispitanika koji smatraju da su međuetnički odnosi i dalje napeti i da se ne poboljšavaju

Iako je većina kosovskih Srba izrazila da su pesimistični u pogledu postojećih međuetničkih odnosa, u njihovim odgovorima nisu primećene značajne promene o spremnosti da žive i rade sa kosovskim Albancima u odnosu na odgovore na anketu iz juna 2011. godine. U odgovorima na anketu kosovskih Srba se primećuju pozitivna povećanja u nekoliko aspekata međuetničkih odnosa. U odnosu na juni 2011. godine, kosovski Srbi pokazuju neznatan porast u spremnosti da žive u istoj

ulici sa kosovskim Albancima: spremnost 20% anketiranog stanovništva iz grupe kosovskih Srba u junu je porasla na 25% u novembru. Na pitanje o spremnosti da žive u istom gradu ili da sklope brak sa kosovskim Albancima nije došlo do promena u stavovima kosovskih Srba u odnosu na prethodnu anketu. Primećen je blagi pad spremnosti da rade na istom radnom mestu sa kosovskim Albancima (v. Sliku 3.2. za analizu kretanja međuetničkih odnosa od 2005. godine).

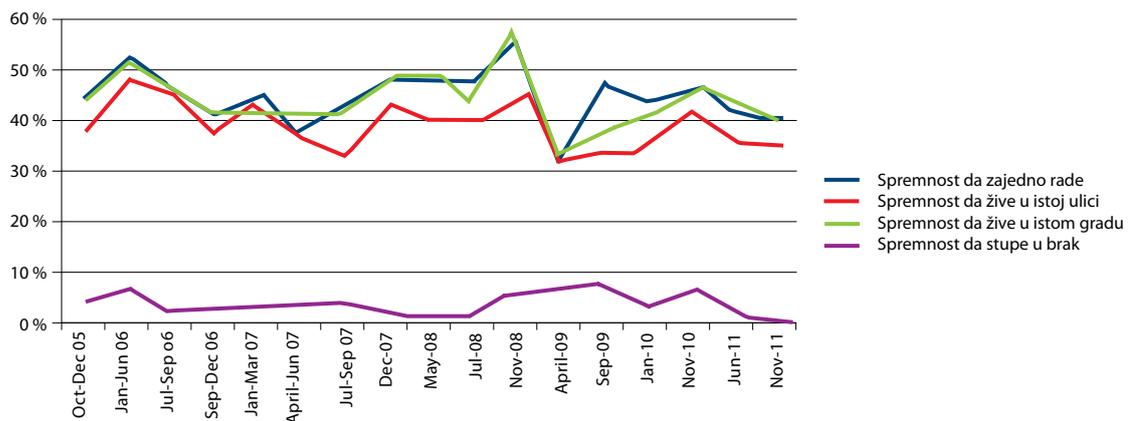
Slika 3.2. Prikaz kretanja u stavovima kosovskih Srba: volja da žive i rade sa kosovskim Albancima

Suprotno sa većom spremnosti kosovskih Srba da žive blizu kosovskih Albanaca, važno je napomenuti da su kosovski Albanci pokazali manju spremnost da žive blizu kosovskih Srba, a njihova spremnost opada od novembra 2010. godine. Oko 41% kosovskih Albanaca je iskazalo spremnost

da rade na istom mestu sa kosovskim Srbima, a 36% ispitanika se slaže da živi u istoj ulici sa kosovskim Srbima. Manje od 1% kosovskih Albanaca su izjavili da bi stupili u bračne odnose sa kosovskim Srbima (v. Sliku 3.3.).

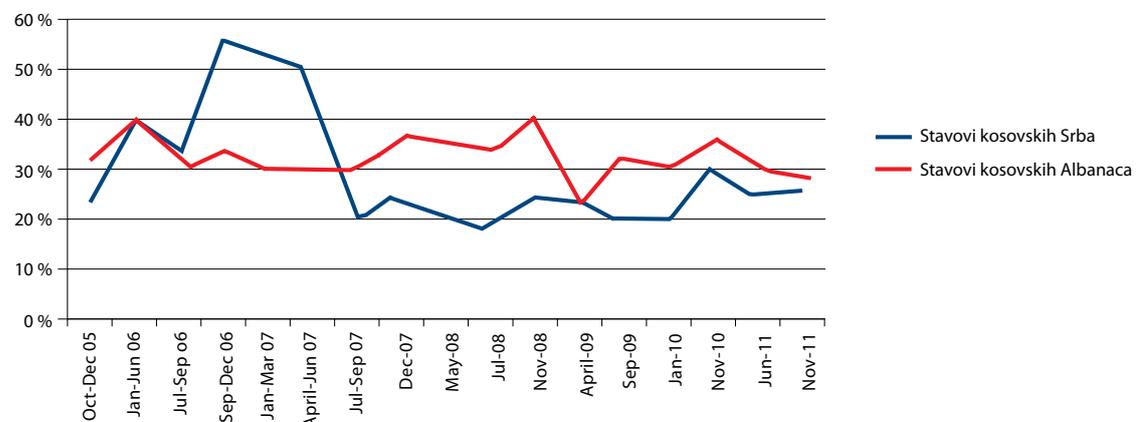
Slika 3.3. Prikaz kretanja u stavovima kosovskih Albanaca: volja da žive i rade sa kosovskim Srbima

Kombinovani odgovori kosovskih Srba i kosovskih Albanaca koji izražavaju njihove stavove o zajedničkom životu, radu ili stupanju u brak su analizirani za potrebe međuetničkog kretanja društvenog prihvatanja, kao što je prikazano na Slici 3.4. Kretanje međuetničkog društvenog prihvatanja potvrđuje i na primeru kosovskih Albanaca i na primeru kosovskih Srba da je

između novembra 2010. godine i novembra 2011. godine došlo do smanjenja društvenog prihvatanja kosovskih Srba među kosovskim Albancima. S druge strane, u razdoblju između juna i novembra 2011. godine je došlo do neznatnog povećanja društvenog prihvatanja kosovskih Albanaca od strane kosovskih Srba (v. Sliku 3.4.).

Slika 3.4: Kretanje međuetničkog društvenog prihvatanja

Međuetnički kontakt

Nedostatak kontakta između kosovskih Srba i kosovskih Albanaca predstavlja problem za pomirenje i poboljšanje međuetničkih odnosa. Sever Mitrovica predstavlja poseban problem, s obzirom da u drugim regionima postoji više mogućnosti za razvijanje međusobnih odnosa među pripadnicima različitih etničkih zajednica. Fokusna grupa smatra da najvažnija prepreka³ leži u nedostatku kontakta između pripadnika različitih etničkih zajednica. U novembru 2011. godine, rezultati istraživanja javnog mnjenja su pokazali da većina, više od polovine, 64% svih stanovnika Kosova, bez obzira na njihovu etničku pripadnost, nisu stupali u kontakte sa pripadnicima drugih etničkih grupa u poslednja tri meseca. Samo 8% stanovnika Kosova su stupali u kontakt sa pripadnicima drugih etničkih grupa jednom ili dva puta, dok je 18% stupalo u međuetničke kontakte više od tri puta u poslednja tri meseca. Samo 1% stanovnika Kosova je izjavilo da namerno izbegavaju kontakt sa pripadnicima drugih etničkih grupa. Analiza podataka po etničkoj pripadnosti pokazuje da je odnos onih koji nisu stupali u kontakte sa pripadnicima drugih etničkih grupa u poslednja tri meseca najviši među kosovskim Albancima (69%), slede kosovski Srbi (46,5%) i drugih pripadnici manjinskih grupa (11%). Među onima koji su stupali u međuetničke kontakte u više od tri puta u protekla tri meseca na prvom mestu su pripadnici manjinskih grupa (70%), slede kosovski Albanci i kosovski Srbi (14%) (Tabela 3.1).

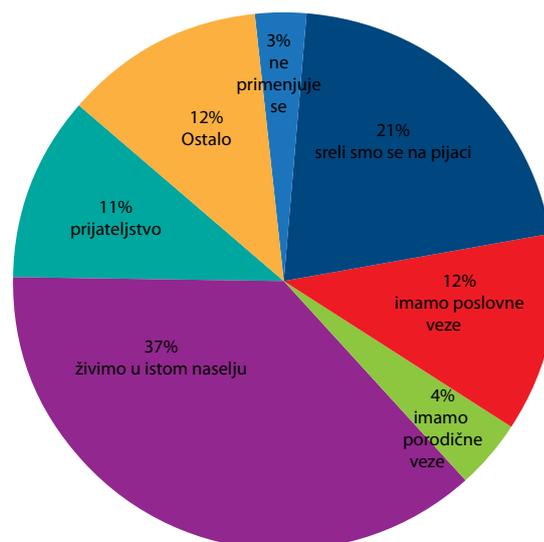
³ Rezultati ispitivanja javnog mnjenja kao i druge problematike koja nije obuhvaćena ispitivanjem javnog mnjenja su naširoko analizirani sa grupom stručnjaka sa ciljem pružanja glavnih zaključaka o razvojnim kretanjima kao i pružanja preporuka o konkretnim pitanjima koja su analizirana.

Tabela 3.1: Učestalost međuetničkih kontakata u protekla tri meseca

	Etnička pripadnost			
	kosovski Albanci	kosovski Srbi	Ostali	Ukupno
Više od tri puta	14.4%	14.3%	70.0%	17.7%
Jedan do dva puta	7.0%	19.1%	11.3%	8.0%
Nisam stupao/la u kontakte	68.9%	46.5%	11.3%	64.1%
Namerno izbegavam sa stupim u kontakt sa pripadnicima drugih etničkih grupa	1.0%	3.5%		1.1%
Ne znam	1.8%	6.5%	3.8%	2.2%
Bez odgovora	7.0%	10.0%	3.8%	7.0%
Ukupno	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kada su oni koji su stupali u međuetničke kontakte upitani o razlozima svojih kontakata sa pripadnicima drugih etničkih grupa, najveći deo njih, 37%, je izjavio da žive u istom naselju, prate ih 21% onih koji su se sreli na pijaci i 12% onih koji su se upuštali u poslovne i druge odnose. Samo 11% ispitanika je izjavilo da je prijateljstvo razlog za stupanje u kontakt, a 4% je izjavilo da imaju porodične veze sa pripadnicima drugih etničkih grupa (v. Sliku 3.5.).

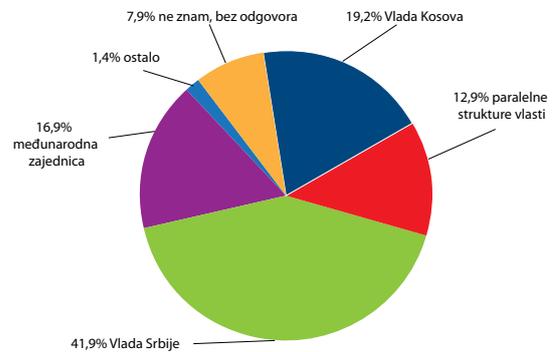
Slika 3.5. Razlozi za stupanje u kontakt sa pripadnicima drugih etničkih grupa

Politička događaja u severnom delu Kosova i dijalog na liniji Priština—Beograd

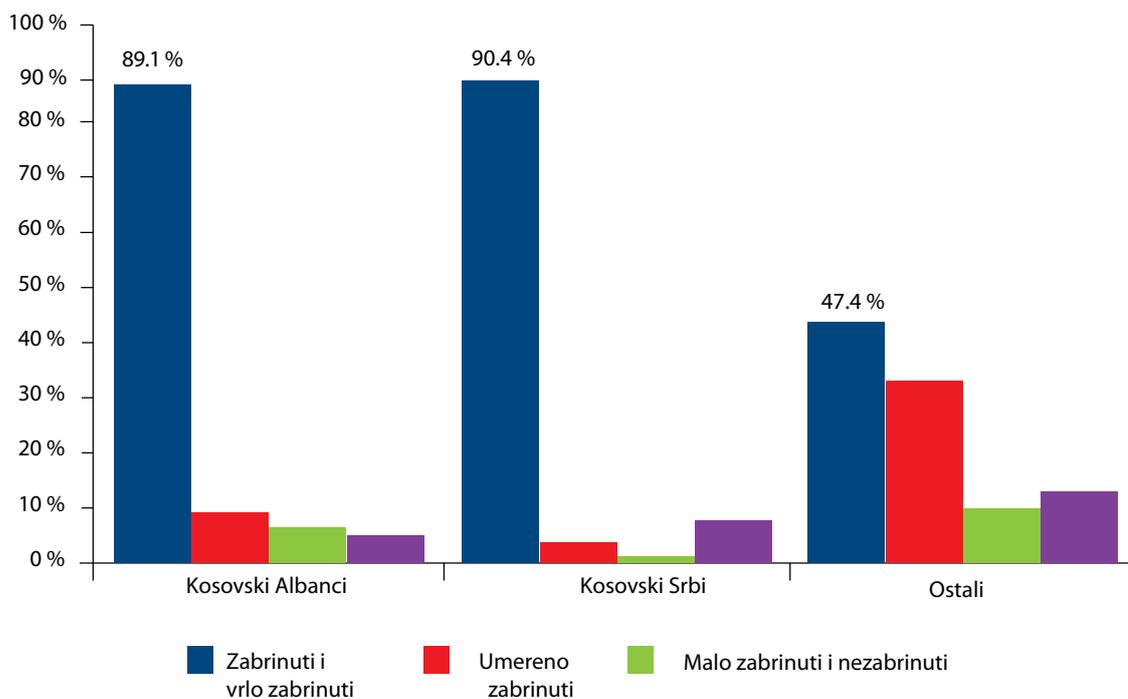
Severni deo Kosova se suočava sa jednom od najvažnijih političkih borbi za Kosovo. Na pitanje ko je odgovoran za aktuelnu političku situaciju na severnom delu Kosova, većina građana pripisuje odgovornost na Vladu Srbije (42%), a 19% ispitanika tu odgovornost pripisuje Vladi Kosova. Analiza ovih stavova po etničkoj pripadnosti pokazuje da 64% kosovskih Srba i 27% pripadnika ostalih zajednica koje žive na Kosovu pripisuju odgovornost na Vladu Kosova, a samo 16% kosovskih Albanaca deli njihovo mišljenje. Većina kosovskih Albanaca pripisuje odgovornost na Vladu Srbije (46%), međunarodnu zajednicu (16,5%) i paralelne strukture vlasti (13%). Nijedan od kosovskih Srba koji su anketirani ne pripisuje ovu odgovornost Vladi Srbije (v. Sliku 3.6.).

Slika 3.6 Institucije odgovorne za aktuelnu političku situaciju na severu Kosova

Jedno od najosetljivijih pitanja tokom razdoblja koje pokriva ovaj izveštaj koje je takođe imalo uticaja na tekući politički proces je pitanje bezbednosti i barikade u severnom delu Kosova. Rezultati ankete pokazuju da je većina, odn. 86% stanovnika Kosova, zabrinuta ili veoma zabrinuta zbog trenutne situacije na severu zemlje. Nivo zabrinutost je gotovo isti i kod kosovskih Albanaca i kosovskih Srba (90%), dok je znatno manji kod pripadnika drugih etničkih grupa (47,4%) (Slika 3.7.).

Slika 3.7 Zabrinutost aktuelnom političkom situacijom na severu Kosova, prikaz rezultata ankete po etničkoj pripadnosti

Na pitanje o dijalogu između Prištine i Beograda (održava se u Briselu pod pokroviteljstvom Evropske unije) 23% svih ispitanika je odgovorilo da smatra da je dijalog koristan ili vrlo koristan za Kosovo (što je smanjenje od 29% od juna 2011. godine) dok 33,5% tvrdi da veruju da je dijalog štetan ili veoma štetan za Kosovo (povećanje u odnosu na 29% iz juna 2011. godine). Četvrtina ispitanika smatra da dijalog Priština–Beograd nije ni korisan ni štetan za Kosovo (v. Tabelu 3.2.).

Tabela 3.2 Stavovi o tekućem dijalogu između Kosova i Srbije, po etničkoj pripadnosti

	kosovski Albanci	kosovski Srbi	Ostali	Ukupno
vrlo korisno	6,0%	2,2%	5,2%	5,7%
korisno	18,0%	3,5%	19,7%	17,2%
ni jedno ni drugo	24,7%	3,5%	38,0%	24,3%
štetno	24,1%	7,8%	6,6%	22,1%
veoma štetno	11,5%	15,2%	4,2%	11,3%
ne znam	12,9%	18,7%	16,9%	13,5%
ne primenjuje se	2,8%	49,1%	9,4%	5,9%

POGLAVLJE 4

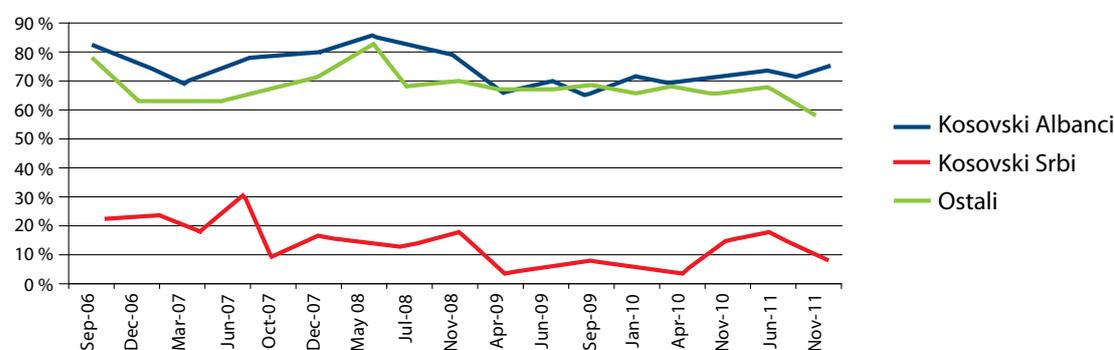
Javna i lična sigurnost i zaštita

Zadovoljstvo i odnosi sa institucijama bezbednosti

Kao što je to bio slučaj i u junu 2011. godine, opšte zadovoljstvo radom institucija bezbednosti je relativno visoko među kosovskim Albancima. Kod kosovskih Srba je

došlo do drastičnog smanjenja nivoa zadovoljstva od aprila 2010. godine. Smanjenje zadovoljstva radom institucija bezbednosti se takođe može primetiti i kod pripadnika drugih manjina (v. Sliku 4.1.).

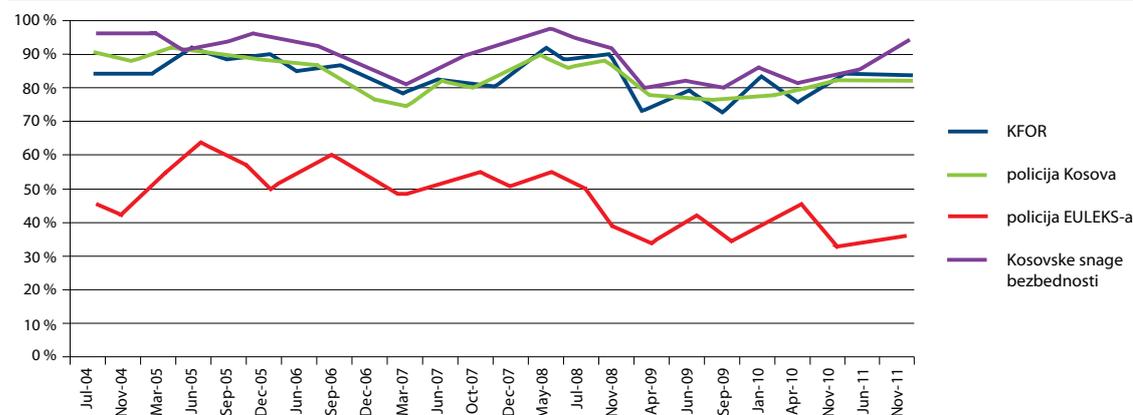
Tabela 4.1. Zadovoljstvo radom institucija bezbednosti, rezultati ankete po etničkoj pripadnosti

Pod ovim konkretno mislimo da je u anketi iz novembra 2011. godine naglašeno da su kosovski Albanci uglavnom zadovoljni radom institucija bezbednosti Kosova (95%), slede policija Kosova (85%) i KFOR (84%).

Kao što se može videti na Slici 4.2., najniže zadovoljstvo je izraženo u vezi rada policije EULEKS-a (36%), iako se taj procenat povećao od juna 2011. godine.

Slika 4.2: Procenat zadovoljstva kosovskih Albanaca radom institucija bezbednosti⁴

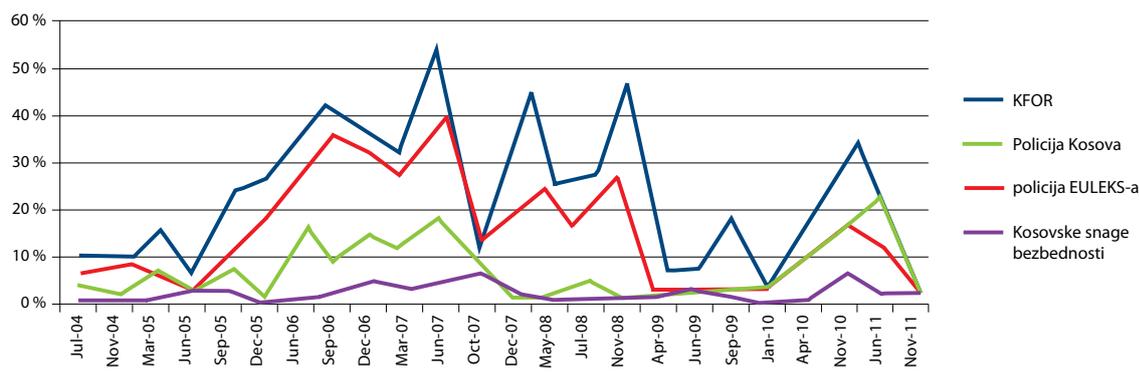

⁴ Kretanje koje je primećeno između jula 2004. i juna 2009. godine pokazuje zadovoljstvo radom policije UNMIK-a, ali od juna 2009. godine do danas, kretanja pokazuju zadovoljstvo radom policije EULEKS-a.

Kada su u pitanju stavovi kosovskih Srba u vezi sa njihovim zadovoljstvom radom institucija bezbednosti, odn. radom KFOR-a, policije Kosova i policije EULEKS-a, tekuća anketa je obeležila najniži nivo u njihovim stavovima od jula 2004. godine. Zadovoljstvo radom KFOR-a je opalo sa 36% u junu

2011. godine na 1% u novembru 2011. godine. Beleži se i veliki pad u zadovoljstvu radom policije Kosova (3% u odnosu na 23,5% u junu 2011. godine) i policije EULEKS-a (1% u odnosu na 14% u junu 2011. godine) (v. Sliku 4.3.).

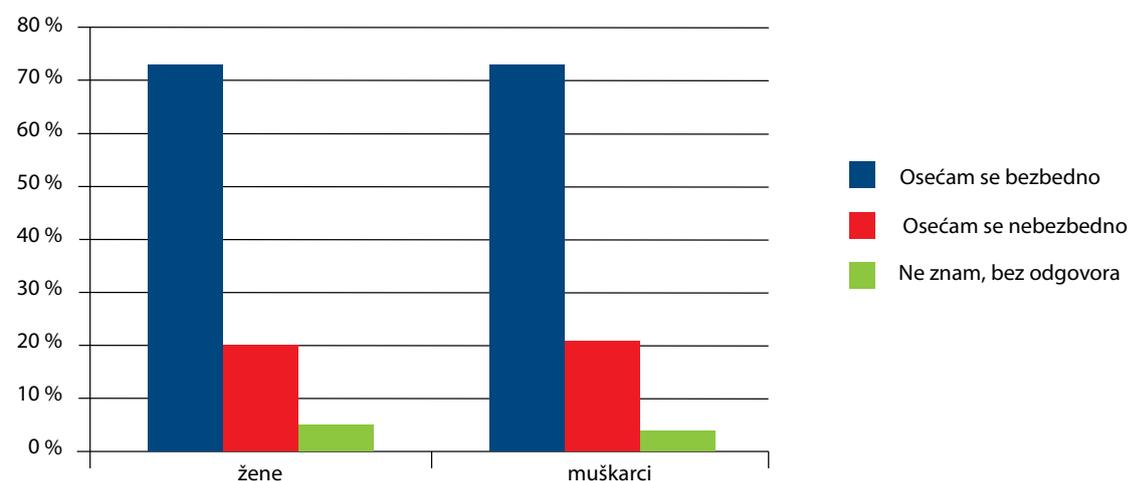
Slika 4.3: Procenat zadovoljstva kosovskih Srba radom institucija bezbednosti

Od ispitanika je takođe zatraženo da se izjasne da li se osećaju bezbedno na ulicama. U ovom smislu je došlo do pozitivnih kretanja: 75% stanovnika Kosova se osećaju bezbedno na ulicama (u poređenju sa 62% u junu 2011. Godine), a 20% se ne oseća bezbedno

(u poređenju sa 31% iz juna 2011. Godine). Analiza rezultata ankere po rodnoj osnovi je utvrdila da po ovom pitanju nema značajnih razlika među stavovima žena i muškaraca (v. Sliku 4.4.).

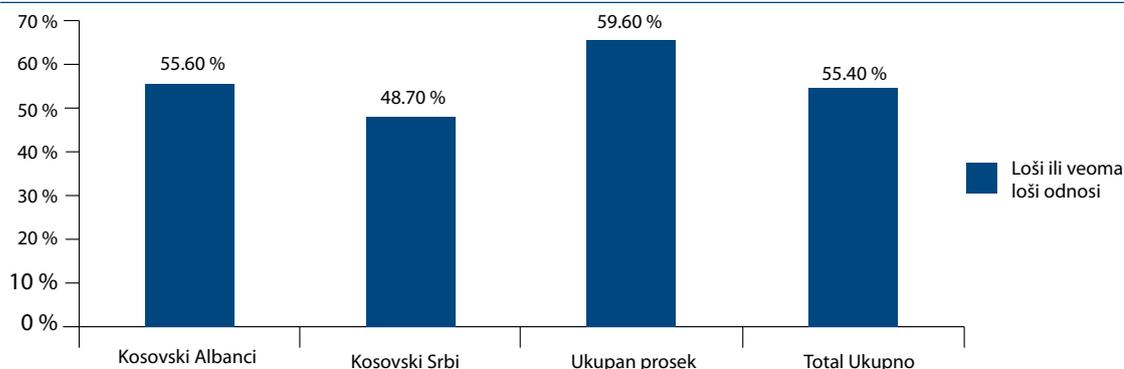
Slika 4.4. Bezbednost na ulicama, rezultati ankete po rodu

U smislu odnosa između policije i zajednice značajna većina stanovništva Kosova smatra da su ti odnosi dobri ili veoma dobri. Samo 7% ispitanika veruje da su ovi odnosi loši ili veoma loši. Međutim, stavovi o odnosu

između policije i zajednice su negativniji među kosovskim Srbima, jer 37% smatra da su odnosi između policije i zajednice loši ili veoma loši (Slika 4.6).

Slika 4.5 Loši i veoma loši odnosi između policije i zajednice, rezultati ankete po etničkoj pripadnosti

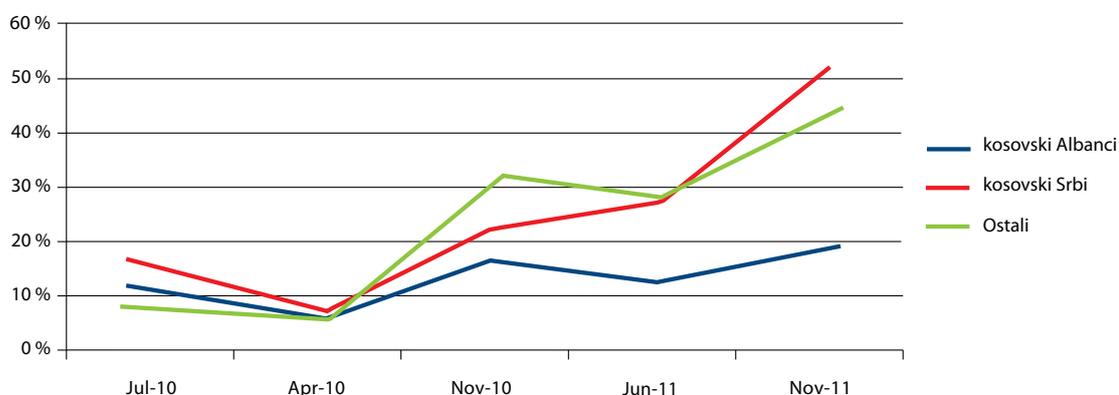

Stavovi o diskriminaciji i društvenim tenzijama

Prema rezultatima tekuće ankete, na pitanje da li su bili u situaciji u kojoj su se osećali diskriminisano (tokom poslednjih šest meseci), većina anketiranih, bez obzira na etničku pripadnost,

je odgovorila negativno. Međutim, došlo je do značajnog povećanja broja onih koji veruju da su bili diskriminisani u poslednjih šest meseci, između juna i novembra 2011. godine, posebno među kosovskim Srbima (54% u poređenju sa 27% u junu 2011. godine) i pripadnicima drugih etničkih grupa (44% u poređenju sa 28% u junu 2011. godine) (Slika 4.6).

Tabela 4.6: Stavovi o diskriminisanosti, rezultati ankete po etničkoj pripadnosti

Oni koji su se osećali diskriminisano upućuju na nekoliko osnova po kojima je došlo do diskriminacije. Tekući rezultati istraživanja javnog mnjenja pokazuju da je glavna osnova za diskriminaciju etnička pripadnost odn. nacionalnost, političko ili drugo ubeđenje, starosna dob, verska pripadnost i pol odn. rod (Tabela 4.1.).

Tabela 4.1 . Osnove za diskriminaciju

	Odgovori	
	Broj	Procent
Pol/rod	18	7,2%
Starosna dob	36	14,6%
Jezik	15	6,2%
Religija/verovanje	24	9,6%
Etnička pripadnost	42	17,1%
Politička i druga ubeđenja	38	15,4%
Seksualna orijentacija	2	1,0%
Invaliditet	1	0,5%
Ostalo	45	18,1%
Bez odgovora	26	10,4%
Ukupno	248	100%

Upitani za mišljenje o grupama na Kosovu koje su najizloženije diskriminaciji, većina ispitanika je definisala žene odn. devojke (23%), stariji (20%) i osobe sa invaliditetom (13.4%). Analiza rezultata ankete po etničkoj pripadnosti je pokazala da većina kosovskih Srba

(76,5%) i većina pripadnika drugih etničkih grupa (40%) smatra da su pripadnici zajednice Roma, Aškalija i Egipćana najčešći predmet diskriminacije. Sa druge strane, kosovski Albanci veruju da su žene odn. devojke i stariji najdiskriminisaniji u društvu (Tabela 4.2.)

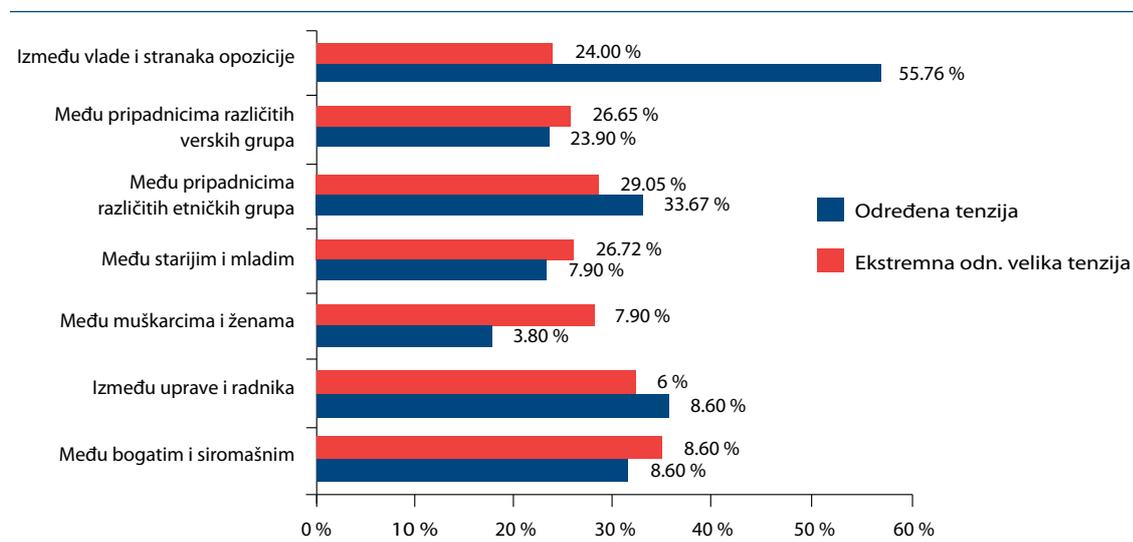
Tabela 4.2. Stavovi o grupama: najdiskriminisanije grupe na Kosovu?

	Etnička pripadnost			
	kosovski Albanci	kosovski Srbi	Ostali	Ukupno
Žene od. devojčice	25,7%	5,2%	7,0%	23,2%
Deca	5,0%	,9%	3,8%	4,8%
Mladi	10,0%	2,2%	6,6%	9,3%
Stariji	21,2%	3,5%	10,8%	19,6%
Kosovski Srbi	,5%	76,5%	3,3%	5,2%
Kosovski Albanci	10,9%	0,9%	0,5%	9,7%
Romi, Aškalije i Egipćani	2,2%	1,7%	39,9%	4,4%
Pripadnici drugih zajednica (uključujući Bosance, Turke, Gorance i Crnogorce)	0,4%		11,3%	1,0%
Lezbijke, homoseksualci, biseksualci i transseksualne osobe	0,8%	2,6%	1,4%	0,9%
Osobe sa invaliditetom, uključujući one koji pate od dugoročnih fizičkih, mentalnih, intelektualnih ili čulnih oštećenja	15,0%		3,8%	13,4%
Ostalo	1,8%		1,4%	1,6%
Ne znam	4,9%	0,4%	7,5%	4,8%
Ne primenjuje se	1,7%	6,1%	2,8%	2,0%
Ukupno	100%	100%	100%	100%

I na kraju, od ispitanika je zatraženo da definišu da li između pripadnika određenih društvenih grupa ima društvenih tenzija. Prema mišljenju ispitanika, tri grupe sa najvišim stepenom tenzija među njima su vlada i stranke opozicije, uprava i radnici i među pripadnicima različitih

etničkih i platnih grupa. Sa druge strane, smatra se da su tri grupe sa najmanje tenzija, odnosno grupe među kojima ne postoje tenzije, muškarci i žene, stariji i mladi i pripadnici različitih verskih grupa (v. Sliku 4.7.).

Slika 4.7. Stavovi o tenzijama između pripadnika određenih društvenih grupa

POGLAVLJE 5

Projekat „Javni puls“ nudi prostor za dobrovoljce koji zeleva da izraze svoje analize o podacima koji su u Istrazivanju javnog mnjenja Javnog Pulsa I da pruze analize na konkretne teme. Trenutno poglavlje daje analize o zaposljavanju. Analiza i podaci dati u ovom poglavlju ne odražavaju analize i podatke UNDP-a ili USAID-a.

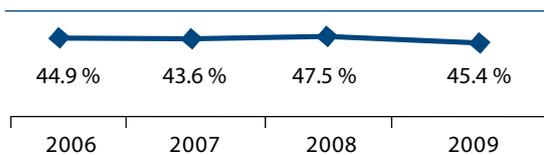
Kratak pregled situacije sa zapošljavanjem na Kosovu

Od Yllka Gërdovci

Nezaposlenost na Kosovu

Kosovsko društvo se i dalje suočava sa ogromnim problemima nezaposlenosti i siromaštva. Prema najnovijim rezultatima ankete „Puls javnosti“, oko 41,5% i 22,5% stanovništva smatra da su nezaposlenost i siromaštvo najveći problemi na Kosovu. Stopa nezaposlenosti ostaje prilično stabilna, uprkos rastu privrede i spoljnoj pomoći za podršku privrednog oporavka. Rezultati ankete radne snage na Kosovu pokazuju da stopa nezaposlenosti nije pokazala značajne promene proteklih godina⁵.

Slika 5.1 Stopa nezaposlenosti na Kosovu u razdoblju između 2006. i 2009. godine

Izvor: Anketa radne snage, Statistička agencija Kosova

Najnovija anketa o prilivu doznaka na Kosovu koju je sprovedla kancelarija Programa Ujedinjenih nacija na Kosovu 2011. godine i koja je takođe obuhvatila stavove radne snage starosti između 15 i 65 godina starosti, pokazuje da stopa nezaposlenosti iznosi 46,9%, što je u skladu sa kretanjima izraženim u rezultatima prethodnih anketa radne snage.

Standardna definicija nezaposlenosti Međunarodne organizacije rada se zasniva na is-

tovremenom ispunjenju tri kriterijuma: „bez posla“, „trenutno na raspolaganju za rad“ i „u potrazi za poslom“⁶. Radno sposobno stanovništvo⁷, koje ispunjava ove kriterijuma obuhvata nezaposlena lica među radnom snagom. Razdoblje potražnje za poslom nije striktno definisan kriterijum. To razdoblje se prepušta domaćem diskrecionom pravu i politici, u zavisnosti od organizacije tržišta rada i apsorpcije rada. Kriterijum potražnje za poslom podrazumeva napore lica da nađe posao, uključujući registraciju sa javnim službama zapošljavanja, podnošenje prijave za posao, traženje pomoći od prijatelja ili rođaka, itd.⁸

Anketa radne snage na Kosovu definiše nezaposleno lice kao lice koje: nije bilo zaposleno u toku nedelje sprovođenja ankete⁹, lice koje je aktivno tražilo zaposlenje u prethodne četiri nedelje i bilo na raspolaganju da počne sa radom u naredne dve nedelje¹⁰. Sa druge strane, lica koja su u potrazi za poslom su definisana kao sva lica koja traže posao, uključujući one koji su zaposleni puno radno vreme ili one koji rade honorarno. I nezaposlena lica i lica koja su u potrazi za poslom koja su registrovana kod Javne službe za zapošljavanje imaju pravo da koriste usluge Službe ukoliko posete biro za zapošljavanje najmanje dva puta godišnje¹¹. U situacijama u kojima je stopa ne-

6 Rezolucija o statistici privredno aktivnog stanovništva, zaposlenosti, nezaposlenosti i nedovoljnoj zaposlenosti, koja je usvojena na Trinaestoj Međunarodnoj konferenciji statističara rada (Ženeva, 1982. god.) ovako definiše nezaposlenost

7 Prema odredbama Zakona o radu na Kosovu radno sposobno stanovništvo ima između 15 i 64 godine starosti.

8 http://laborsta.ilo.org/definition_E.html

9 Nedelja sprovođenja ankete se definiše kao nedelja između ponedeljka i nedelje pre datuma anketiranja.

10 Lica koja su već pronašla posao sa kojim će započeti kasnije su takođe klasifikovana kao nezaposleni.

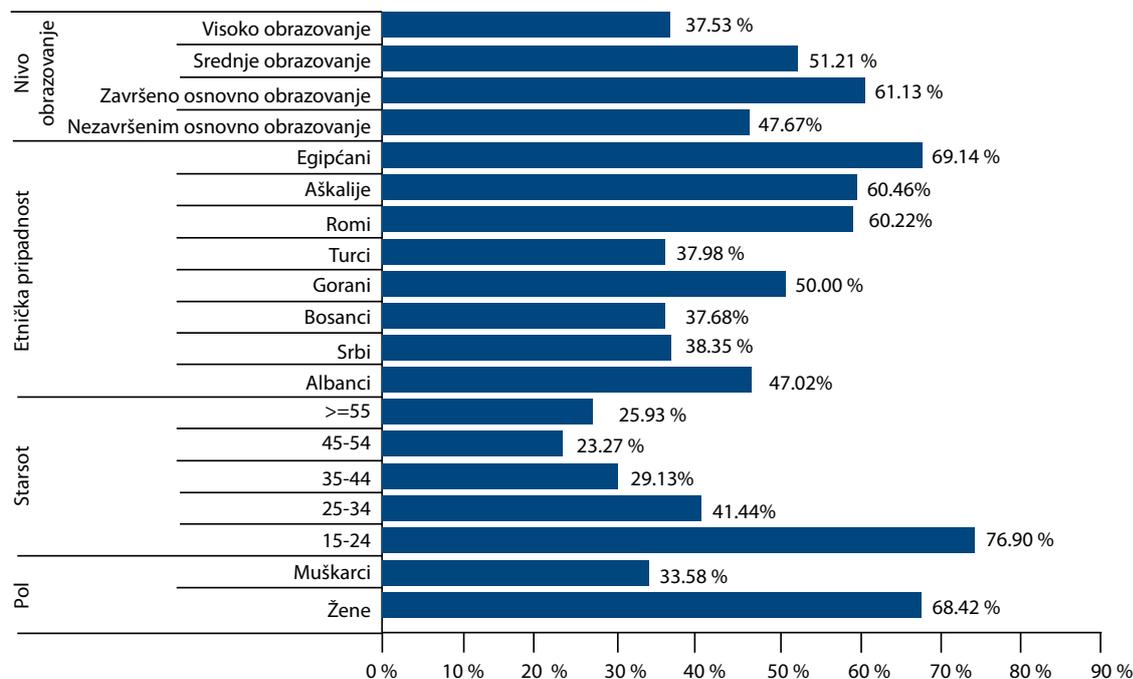
11 Administrativna instrukcija br. 05/2009 Ministarstva rada i socijalne zaštite o registraciji i dokazu o nezaposlenosti i potrage za poslom.

5 Rezultati Ankete radne snage nisu dostupni za 2010. i 2011. godinu.

zaposlenosti veoma visoka, a kapaciteti službi za zapošljavanje nisu u stanju da se uhvate u koštac sa potrebama ove velike grupe naroda, kreatori politike mogu da usvoje propise ko-

jima će da izvrše prioritizaciju pružanja usluga službi za zapošljavanje najugroženijim grupama.

Slika 5.2 Stopa nezaposlenosti, rezultati ankete po rodu, starosnoj grupi, etničkoj pripadnosti i stepenu obrazovanja ispitanika

Izvor: Anкета o prilivu doznaka na Kosovo za 2011. godinu

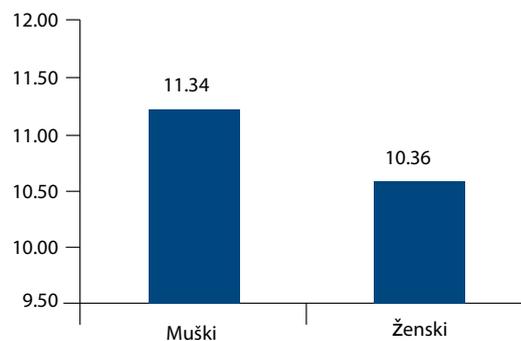
Grupe koje su najpogođenije zbog nezaposlenosti

Mladi ljudi su bez sumnje najviše pogođeni zbog nezaposlenosti i to nastavlja da stavlja pritisak na krho tržište rada na Kosovu. Prema rezultatima ankete radne snage za 2009. godine, oko 73% stanovništva starosti između 15 i 24 godine je nezaposleno¹². Podaci koji su prikazani na Slici 5.2 još jednom naglašavaju da je starosna grupa stanovništva između 15 i 24 godine starosti najpogođenija zbog nezaposlenosti.

Stopa nezaposlenosti je posebno visoka među radno sposobnim ženama. Podaci ankete o prilivu doznaka na Kosovo za 2011. godinu pokazuju da je stopa nezaposlenosti

žena dvostruko veća od stope nezaposlenosti muškaraca. Prema rezultatima ankete radne snage za 2009. godinu, stopa nezaposlenosti žena je 11,6% veća nego ukupna stopa nezaposlenosti. Ovo bi se moglo delimično objasniti nižim stepenom obrazovanja nezaposlenih žena koje su učestvovala u anketi.

Slika 5.3 Prosek godina obrazovanja među nezaposlenima, rezultati ankete po rodu

Izvor: anketa „Puls javnosti“, novembar 2011. godine

¹² Prema informacijama o tržištu rada Ministarstva rada i socijalne zaštite, oko 33% nezaposlenih koji su registrovani kod Javne službe za zapošljavanje pripadaju starosnoj grupi između 15 i 24 godina starosti (decembar 2011. god.).

Nedavno objavljeni rezultati Izveštaja o humanom razvoju na Kosovu za 2010. godinu definišu Rome, Aškalije i Egipćana kao društveno najisključenije grupe na Kosovu. Slično tome, kao što se prikazuje na Slici 5.2, nivo nezaposlenosti među pripadnicima ove zajednice je najviši, što ističe njihovu marginalizaciju kada je reč o prilikama za zapošljavanje. Najveća stopa nezaposlenosti je uočena među Egipćanima i iznosi 69,1%, a slede ih Aškalije i Romi sa 60,5% i 60,2% nezaposlenosti. Nakon sporazuma o readmisiji sa trećim zemljama oko dve trećine prisilno vraćenih pripadnika manjina na Kosovu su činili pripadnici zajednice Roma, Aškalija i Egipćana¹³, što može da predstavlja dodatni teret na tržištu rada ukoliko uzimemo u obzir stepen kapaciteta apsorpcije.

Ukoliko uzimemo u obzir infrastrukturu, kao i slabo sprovođenje važećih zakonskih propisa, prilike za pristup tržištu rada su posebno niske za osobe sa invaliditetom¹⁴.

Dugotrajna nezaposlenost

Posebnu zabrinutost predstavlja prosečno dug period nezaposlenosti. Skoro 85%¹⁵ nezaposlenih 2009. godine je bilo bez posla duže od godinu dana. Prema navodima Godišnjeg izveštaja o radu i zapošljavanju za 2010. godinu¹⁶ Ministarstva rada i socijalne zaštite, oko 90% nezaposlenih je registrovano kao nezaposleno duže od 12 meseci. Oko 74,8% nezaposlenih ispitanika ankete „Puls javnosti“ je izvestilo da su bez posla više od jedne godine ili da nikada nisu radili ranije. Dugoročna nezaposlenost je veća među ženama¹⁷ i među onima sa nižim stepenom obrazovanja¹⁸.

Dugoročna nezaposlenost podjednako utiče

na pripadnike svih etničkih grupa. Dugoročna nezaposlenost je malo veća među kosovskim Srbima, a slede ih kosovski Albanci i pripadnici drugih zajednica.

Tabela 5.1 Ako ste nezaposleni (oni koji traže posao i oni koji ga ne traže), kada ste poslednji put radili?

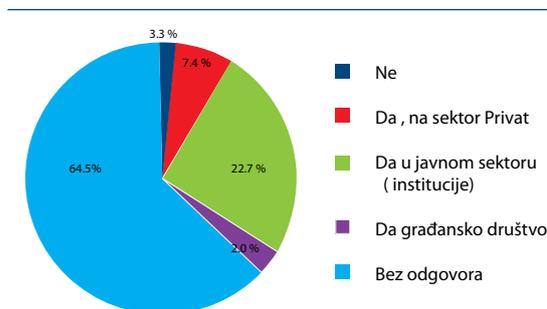
	kosovski Albanci	kosovski Srbi	Ostali	Ukupno
U poslednjih 12 meseci	25,2%	21,9%	28,8%	25,6%
Pre više od godinu dana	29,8%	31,3%	33,3%	30,6%
Nikada nisam ranije radio/la	45,0%	46,9%	37,9%	43,8%
Ukupno	100%	100%	100%	100%

Izvor: anketa „Puls javnosti“, novembar 2011. godine

Obeshrabreni u potrazi za poslom

Dugo razdoblje potrage za poslom je poznati obeshrabrujući faktor nezaposlenih koji dovodi do neaktivnosti te grupacije stanovništva. Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) definiše obeshrabrene radnike kao neaktivnu grupu potražilaca za poslom¹⁹. Obeshrabljenost može biti posledica nekoliko faktora uključujući uverenje da nema posla, diskriminaciju ili postojanje ograničenih sposobnosti i nedostataka veština, obuke ili iskustva.

Slika 5.4 Spremnost obeshrabljenih potražilaca posla da prihvate ponuđeni posao?

Izvor: anketa „Puls javnosti“, novembar 2011. godine

13 UNHCR, Kancelarija Šefa Misije, Priština, Kosovo, Statistički podaci ažurirani u februaru 2012. godine.

14 Opažanja Fokusne grupe tokom sastanka sa udruženjima osoba sa invaliditetom u pravcu sprovođenja Zakona br. 03/L-019 o profesionalnom osposobljavanju, prekvalifikovanju i zapošljavanju osoba sa ograničenim sposobnostima.

15 Rezultati ankete radne snage za 2009. godinu pokazuju da je šest od sedam nezaposlenih lica na Kosovu bez posla više od jedne godine (ZSK).

16 <http://mpms.rks-gov.net/Portals/0/Librat/EN%202010%20Raport%20vjetor.PDF>

17 Dugoročno nezaposlene žene 78%, dugoročno nezaposleni muškarci 71% (podaci ankete „Puls javnosti“).

18 Prosečan broj godina završenog obrazovanja iznosi 10,8 (podaci ankete „Puls javnosti“).

19 „To su osobe koje, iako su voljni i sposobni da rade, ne traže posao ili su prestali da traže posao, jer smatraju da nema odgovarajućeg raspoloživog posla“, OECD.

Od 31,6% nezaposlenih ispitanika ankete „Puls javnosti“, oko polovine njih veruje da je nedostatak radnih mesta na tržištu rada razlog za njihov status zaposlenosti, dok oko 18,4% smatra da su nezaposleni zbog nedostatka kvalifikacija i veština. Obešhrabrenje je veće kod ispitanika sa nižim stepenom obrazovanja i ispitanika iznad 40 godina starosti.

Standardna definicija nezaposlenosti izostavlja ovu grupu ne-aktivnih potražilaca za poslom iz obračuna, što verovatno vodi do podcenjenosti stope nezaposlenosti, ako uzmemo u obzir da je 32,1% „obeshrabrenih“ ispitanika spremno da prihvate ponuđeni posao.

5.2 Razlozi netražnja posla ili mogućnosti pronalazjenja posla među nezaposlenima

	Ako ste nezaposleni (obe grupe), koji su razlozi zbog kojih ne tražite posao ili zbog kojih niste u mogućnosti da nađete posao?	Prosečna starost	Prosečne godine završenog obrazovanja
Nezaposleni (koji traže posao)	Moja porodica ne želi da radim	32,8	10,5
	Nemam odgovarajuće kvalifikacije	37,8	8,2
	Nemam radno iskustvo	33,2	11,2
	Nemam veštine koje poslodavci traže	38,0	9,7
	Nemam srodnika koji rade	35,0	11,9
	Nedostatak radnih mesta	35,9	11,7
	Ne primenjuje se	36,9	11,9
	Ukupno	35,8	11,4
Nezaposleni (koji ne traže posao)	Moja porodica ne želi da radim	50,3	6,4
	Nemam odgovarajuće kvalifikacije	32,6	9,3
	Nemam radno iskustvo	41,3	9,9
	Nemam veštine koje poslodavci traže	56,0	8,4
	Nemam srodnika koji rade	42,5	8,0
	Nedostatak radnih mesta	41,2	11,2
	Ne primenjuje se	44,5	8,0
	Ukupno	42,7	9,18

Izvor: anketa „Puls javnosti“, novembar 2011. godine

Visoke stope nezaposlenosti uopšte, a posebno dugoročna nezaposlenost, se smatraju kao potencijalni faktor za dizanje socijalnih tenzija. Da bi se utvrdio odnos između statusa zaposlenja i spremnosti na pridruživanje privrednim i političkim protestima, obavljena je analiza korelacija. Pozivajući se na podatke ankete „Puls javnosti“, spremnost na pridruživanje protestima zbog privrednih razloga je u pozitivnom odnosu sa onima koji su zaposleni u privatnom sektoru i nezaposlenima koji traže posao, dok oni koji rade u javnim institucijama imaju negativan odnos prema pridruživanju protestima zbog privrednih

razloga²⁰. Što se tiče spremnosti anketiranih da se pridruže političkim protestima, samo oni koji rade u privatnom sektoru su izrazili pozitivan odnos prema toj spremnosti, što je u suprotnosti sa onima koji rade u javnom sektoru i koji su pokazali negativan stav prema pridruživanju političkim protestima. Drugim rečima, oni koji rade u privatnom sektoru će se verovatnije pridružiti političkim protestima nego oni koji rade u institucijama javnog sektora.

²⁰ Podaci „Pulsa javnosti“.

Tabela 5.3 Spremnost na pridruživanje privrednim i političkim protestima, rezultati ankete po statusu zaposlenosti

Korelacija	Politički protesti	Ekonomski protesti
Nezaposleni koji traže posao u poređenju sa drugima	0,021	0,088**
Nezaposleni koji ne traže posao u poređenju sa drugima	0,051	0,042
Oni koji rade u javnom sektoru	-0,061*	-0,077**
Oni koji rade u privatnom sektoru	0,086**	0,076**
Povremeno zaposleni	-0,017	-0,037

** Značajan nivo korelacije na 0,01 (dvostrana).

* Značajan nivo korelacije na 0,05 (dvostrana).

Značaj programa za aktivno zapošljavanje

Relevantne institucije vlasti širom sveta se bore da pronadu inovativne mere za podsticanje rasta zaposlenosti, posebno među najugroženijim grupama nezaposlenih. Programi za aktivno zapošljavanje su poznate mere za zapošljavanje koje su uvele mnoge zemlje u razvoju da bi ublažile krizu koja vlada na radnom tržištu koje je vezano čvrstim fiskalnim odn. budžetskim ograničenjima. Uticaj ovih mera zavisi od kapaciteta za zapošljavanje službi za zapošljavanje, kao i od raspoloživog budžeta za aktiviranje dugoročno nezaposlenih. Na Kosovu, institucije tržišta rada koje su pod mandatom da pruže zaposlenje i sprovode programe za aktivno zapošljavanje se i dalje suočavaju sa teškoćama, kako u pogledu ljudskih, tako i u pogledu kapaciteta finansijskih resursa.

Odnos savetnika po potražiocu posla iznosi 1:1600, a imajući u vidu ograničenja za zapošljavanje dodatnog osoblja, Ministarstvo rada i socijalne zaštite je u svojim strateškim dokumentima pravilno definisalo činjenicu da postoji potreba da se ojača orijentacija prema klijentima službi za zapošljavanje. Napredak u ovoj oblasti je postignut, jer donatori finansiraju projekte kojima se pruža podrška Ministarstvu rada i socijalne zaštite u definisanju i testiranju integrisanog koncepta rada sa ključnim klijentima službe za zapošljavanje po modelu koji je procenio UNDP²¹.

21 Procena strukture, organizacije i izvedbe službi za zapošljavanje na Kosovu, UNDP, oktobar 2010. godine.

U okolnostima gde je potražnja radne snage niska, mere za aktivno zapošljavanje imaju potencijal za generisanje zaposlenja na kratke staze. Uprkos visokoj stopi nezaposlenosti na Kosovu i očiglednoj potrebi za obuku i prekvalifikaciju potražilaca za poslom, programi aktivnog tržišta rada deluju sa ograničenim državnim budžetima. Praksa primene programa za aktivno zapošljavanje kao poznatih mera kratkoročnog odgovora na visoke stope nezaposlenosti je kopirana na Kosovu, mada, većina takvih programa zavisi od finansiranja međunarodnih donatora. U projektima koje finansiraju donatori je preduzeto nekoliko aktivnosti da bi se ojačali kapaciteti institucija tržišta rada na pružanju savetovanja o zapošljavanju i pružanju pomoći u potrazi za poslom. Programi za aktivno zapošljavanje se prilagođavaju i sprovode zajedno sa službama za zapošljavanje kroz finansijsku pomoć donatora. Ministarstvo rada i socijalne zaštite je naglasilo značaj proširenja sprovedbe politike za aktivno zapošljavanje u svojim strateškim dokumentima²². Povezivanjem sa Strategijom zapošljavanja na Kosovu, Ministarstvo rada i socijalne zaštite je došlo u priliku da izdvoji sredstva za sprovođenje projekata javnih radova tokom 2011. i 2012. godine. Čine se naponi u finaliziranju pravnog okvira za sprovođenje programa za aktivno zapošljavanje. Sa ovakom osnovom, Ministarstvo rada i socijalne zaštite cilja ka unapređivanju sprovedbe i nadgledanja mera za zapošljavanje i povećanja u izdavanju vladinih sredstava za takve programe

22 Strategija zapošljavanja na Kosovu za razdoblje između 2010. i 2012. godine i Akcioni plan strategije sektora Ministarstva rada i socijalne pomoći.

zapošljavanja. Međutim, ukoliko Uredba o programima za aktivno zapošljavanje ne postane finansijski obavezujuća, pitanje izdavanja resursa vlade se neće rešavati.

Nezaposlenost i obrazovanje

Stepen obrazovanja i verovatnoća pronalazjenja zaposlenja su u pozitivnom odnosu²³. Iako samo oko 10% nezaposlenih ispitanika veruje da su razlozi za njihovu nezaposlenost nedostatak stručne spreme i nedostatak sposobnosti koje se zahtevaju na tržištu rada, na primeru Kosova je očigledno da je stepen obrazovanja u negativnom odnosu sa verovatnoćom zaposlenosti²⁴. Na primer, skoro 55% nezaposlenih koji su registrovani kod službi za zapošljavanje poseduje manje od srednjeg obrazovanja. Još jedna pritiskajuća osobina konstantne stope nezaposlenosti je da oko 82% registrovanih nezaposlenih nemaju radno iskustvo, a samo oko 10% ispitanika veruje da to predstavlja prepreku u njihovim naporima da uđu na tržište rada. Pružanje mogućnosti za obuku i promovisanje koncepta samozapošljavanja i preduzetništva nezaposlenima u nepovoljnom položaju predstavljaju sredstva za izgladivanje ulaska na tržište rada.

Širom Kosova postoji osam regionalnih stručnih centara za obuku Ministarstva rada i socijalne zaštite koji pružaju obuku za 30 profesionalnih profila. Iako se obuka pripravniciima pruža besplatno, broj zainteresovanih potražilaca posla da steknu određene veštine nije na željenom nivou. Nedostatak interesa za pohađanje obuke se može objasniti često postavljenim pitanjem: *Da li obuka odgovara na potražnju na tržištu rada?* Ili: *Šta privatni sektor misli o kvalitetu veština koje se pružaju u ovim centrima za obuku?* Ista pitanja se takođe često potežu u vezi škola za stručno obrazovanje Ministarstva za obrazovanje, nauku i tehnologiju na Kosovu.

Programi za obrazovanje i obuku koji mladim ljudima pružaju veštine koje se traže na tržištu rada predstavljaju važan element u procesu olakšavanja tranzicije mladih ljudi iz škole na posao. Ovi programi trebaju biti zasnovani na opštim veštinama koje su povezane sa profesionalnim potrebama priznatim od strane preduzeća i trebaju da uključuju komponente koje su povezane sa radnim iskustvom. Postojali su pozitivni naponi u opremanju radionica škola za stručno obrazovanje kroz inicijative koje su predvodili donatori. Međutim, nedostatak kontakta sa i iskustvo

Tabela 5.4 Stepenn obrazovanja među nezaposlenim i zaposlenim ispitanicima

Obrazovanje	Nezaposleni (koji traže posao)	Nezaposleni (koji ne traže posao)	Oni koji rade u javnom sektoru	Oni koji rade u privatnom sektoru	Povremeno zaposleni
Neobrazovani	0,6%	5,6%			
Manje od osnovnog	5,2%	12,2%		3,2%	5,7%
Osnovno obrazovanje	23,9%	32,2%	5,2%	12,8%	17,1%
Manje od srednjeg	3,9%	3,3%	0,6%	2,7%	5,7%
Srednje obrazovanje	35,6%	30,0%	31,2%	47,0%	37,1%
Viši stepen obrazovanja	30,7%	16,7%	63,0%	34,2%	34,3%
Ukupno	100%	100%	100%	100%	100%

Izvor: anketa „Puls javnosti“, novembar 2011. godine

23 Prosečne godine obrazovanja su veće među zaposlenim ispitanicima (podaci „Pulsa javnosti“).

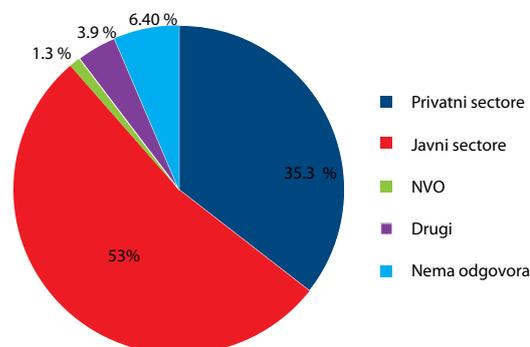
24 Anketa o prilivu doznaka na Kosovo, UNDP, 2011. godina: Stopa nezaposlenosti među ispitanicima čiji je stepen obrazovanja manji od osnovnog i osnovno iznosi 47,67% i 61,13% (Slika 5.2).

na tržištu rada je jedan od najvećih izazova za pronalaženje samoodrživog zapošljavanja. Prema podacima Ministarstva za obrazovanje, nauku i tehnologiju na Kosovu, oko dve trećine mladih nisu imali priliku za primenjivanje veština koje su naučili u školi u radnom svetu zbog odsustva veza sa poslodavcima i nacionalnim mehanizmom koji bi omogućio takvu stručnu praksu. Ministarstvo rada i socijalne zaštite i Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju na Kosovu ispred sebe imaju dug i naporan put ka uspostavljanju doslednije politike i efikasnije koordinacije sistema za obrazovanje i obuku i institucija tržišta rada.

Zaposlenost u javnom i privatnom sektoru

U vreme u koje je anketa sprovedena, oko 30% ispitanika su bili zaposleni, a manje od 3% ispitanika je navelo da povremeno rade. Oko 35,3% ispitanika je zaposleno u institucijama vlasti i preduzećima javnog sektora, a 38% je zaposleno u preduzećima privatnog sektora.

Slika 5.5 Zaposlenost ispitanika, rezultati ankete prema sektoru

Izvor: anketa "Puls javnosti", novembar 2011. godine

Zabrinjavajuće je da je anketa „Pulsa javnosti“ ustanovila da je javnost uverena da se dobijanje posla u javnom sektoru ostvaruje mitom. Oko 74,3% ispitanika veruje da su prijateljske i porodične veze, mito i stranačka pripadnost bitni za dobijanje posla u javnom sektoru. Ovi rezultati mogu takođe da ukazuju zašto postoji slab interes nezaposlenih za obuke koje nude centri za profesionalnu obuku.

Tabela 5.5 Stavovi o faktorima koji su važni za zaposlenje u javnom sektoru (institucije)

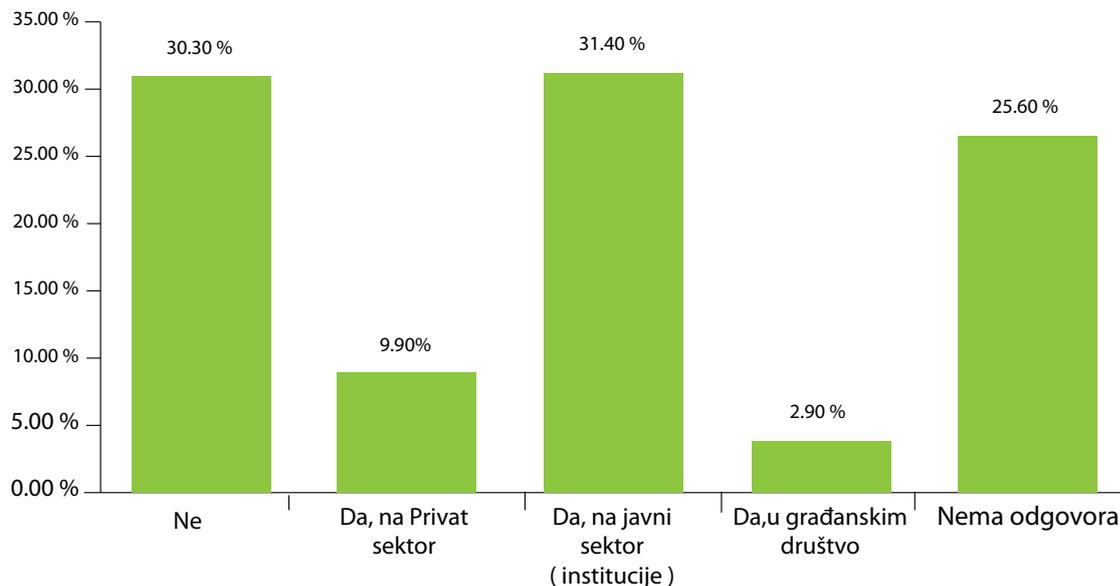
	kosovski Albanci	kosovski Srbi	Ostali	Ukupno
Profesionalno iskustvo	5,8%	7,4%	8,0%	6,0%
Obrazovanje	7,4%	33,9%	24,4%	10,1%
Stručno usavršavanje	0,7%	4,3%	0,5%	0,9%
Mito	25,4%	17,8%	13,1%	24,2%
Porodične veze	38,4%	9,1%	12,7%	35,0%
Prijatelji	5,6%	2,2%	4,7%	5,4%
Stranačka pripadnost	7,1%	20,4%	21,1%	8,8%
Izgled (odeća, šminka)	0,7%	0,9%	1,4%	0,8%
Rod	0,4%			0,3%
Ne znam	6,1%	1,3%	5,2%	5,8%
Bez odgovora	2,4%	2,6%	8,9%	2,8%
Ukupno	100%	100%	100%	100%

Izvor: anketa „Puls javnosti“, novembar 2011. godine

U isto vreme, zaposlenje u javnom sektoru se smatra povoljnijim u odnosu na zaposlenje u privatnom sektoru. Iz grupe nezaposlenih ispitanika koji ne traže posao, oko 31% je izjavilo da bi prihvatilo posao u ja-

vnom sektoru, a samo oko 10% bi prihvatili posao ponuđen u privatnom sektoru. Ovo opredeljenje može takođe da bude povezano sa stavom da je zaposlenje u javnom sektoru stabilnije i dugotrajnije.

Slika 5.6 Spremnost nezaposlenih koji ne traže posao da prihvate ponuđeni posao

Izvor: anketa „Puls javnosti“, novembar 2011. godine

Preporuke

- Treba ojačati kapacitete institucija tržišta rada na analizi i planiranju budžeta.
- Treba ojačati kapacitete za praćenje i izveštavanje institucija tržišta rada.
- Treba unaprediti kapacitete institucija za sprovođenje mehanizama za koordinaciju donatorske pomoći i obezbediti jedinstvo tokom sprovođenja odgovarajućih intervencija koje su finansirane od strane donatora.
- Treba poboljšati oblik i sprovođenje programa za aktivno zapošljavanje kroz pilotiranje i procenu programa namenjenih prvenstveno najugroženijim među nezaposlenima.
- Treba povećati izdvajanje sredstava iz budžeta vlade za sprovođenje programa za aktivno zapošljavanje fokusirajući se na najefikasnije i najefektivnije mere.
- Treba izvršiti ulaganje u kvalitet obrazovanja i obuke i unaprediti relevantnost takvih programa za potrebe tržišta rada kroz intenziviranje uključivanja privatnog sektora u procese donošenja odluka o relevantnoj politici.
- Treba povećati komponentu koja se odnosi na radno iskustvo u sklopu sistema za obuku i obrazovanje.
- Treba uvesti i institucionalisati podsticaje za privatni sektor da bi ponudili prilike za šegrtovanje i stažiranje.

Završne napomene sa sastanka Fokusne grupe

Jedinica za istraživanje, politiku, rodna pitanja i komunikacije Programa Ujedinjenih nacija za razvoj je 31. januara 2012. godine sazvala sastanak Fokusne grupe kako bi razgovarali o rezultatima ankete „Pulsa javnosti“. Sledi sažetak pitanja o kojima je raspravljano i zaključaka koje su postigli učesnici na sastanku:

Komentari o političkim pokazateljima:

Zadovoljstvo radom Parlamenta

- Najniža promena se vidi u nivou zadovoljstva radom Parlamenta, ali došlo je i do smanjenja nivoa zadovoljstva radom Predsednika Parlamenta.
 - To je možda zbog toga što ljudi „smatraju odgovornim“ samo Predsednika Parlamenta za neuspehe i probleme u Parlamentu, umesto Parlament kao instituciju.
- Slab pokazatelj demokratizacije može značiti da ljudi očekuju više, da imaju više sloboda da izraze svoje stavove i da su dosegli više standarde.
- Konkretno vreme izvođenja istraživanja je veoma važno i zavisno od tekućih događaja, okolnosti i političke situacije. Na primer, pokazatelji ne bi pali tako mnogo pre postavljanja barikada na severu.

Opšte napomene

- Rezultati nagoveštavaju da imamo nasleđa iz prošlosti koju je vodila jedna stranka, jedan predsednik koji se nije obraćao i koji je kontrolisao javnog emitera.
- Nedostatak svesti građana o privrednom razvoju, zbog žestoke centralizacije.
- Mogućnosti zaposlenja u javnom sektoru: plemenska politika (70% ljudi još uvek misle da obrazovanje i profesionalno iskustvo nisu bitni za dobivanje posla).
- U saradnji sa građanskim društvom, mediji su podigli pažnju na korupciju, odn. ukazali su da će rešavanje pitanja korupcije otvoriti

put za privredni razvoj.

- Nizak pokazatelj demokratizacije treba da posluži kao sistem za rano upozorenje u budućnosti.
- Ljudi su nezadovoljniji stanjem privrede, jer to stanje direktno utiče na njihove živote. Veruje se da se politika dešava „daleko“ i da je „van uticaja“.
- Ispitanici su možda davali pristrasne odgovore zbog načina na koji su pitanja sročena, pitanja su postavljena na predirektan način.
- Podela podataka po boravištu kosovskih Srba: sever i jug. Na primer, kada se postavlja pitanja o političkoj situaciji i upravljanju u njihovoj opštini, treba konkretno naglasiti na koju vladu se misli (kada postavljate pitanja ispitanicima sa severa).

Zadovoljstvo javnim uslugama

- Zadovoljstvo infrastrukturom pokazuje iznenađujući pad: pošto se gradi sve više i više saobraćajnica, pa bi bilo zanimljivo kada bi se istražilo zašto zadovoljstvo opada.
 - Lokalna cestovna infrastruktura?
 - Povećana očekivanja?
- Padu vodosnabdevanja uprkos poboljšanjima i investicijama u infrastrukturu.
- Kategorije javnih usluga su prerasličite da bi se mogle uključiti u isto pitanje:
 - Obrazovanje, zdravstvena zaštita, snabdevanje vodom i kanalizacija su osnovne usluge koje utiču na blagostanje pojedinaca. Ove usluge ne bi trebale biti na istom spisku sa Poštom i telekomunikacijama Kosova, Radio-televizijom Kosova, itd.
- Nezadovoljstvo radom Poreske administracije Kosova je verovatno usledilo zbog većih napora za prikupljanje poreza.

Rod

- Brojke ne odražavaju stanje u stvarnosti. Izveštava se da žene izražavaju veće nezadovoljstvo sa stanjem zaposlenosti u privatnom sektoru.
- Ljudi koji su u najnepovoljnijem privrednom položaju obično izražavaju visok nivo zadovoljstva privrednim prilikama odn. pravcem zbog niske svesti.
- Domaćice imaju veće privredno poverenje u odnosu na sve druge žene.

Nivo zadovoljstva radom policijske službe

- Treba objediniti sve skupove podataka i analizirati najvažnije varijable kada budemo imali veći broj ispitanika ih drugih etničkih zajednica (Srbi).
- Veći broj nezadovoljnih ispitanika Srba od broja drugih ispitanika po pitanju lošeg odn. slabog odnosa između politike i zajednice.

Faktori koji utiču na zaposlenost u privatnom sektoru: tema sledeće aktivnosti.

- Podaci ankete o radnoj snazi: ljudi bez radnog iskustva, obrazovanja, itd., čine najveći procenat nezaposlenih.
- Treba uporediti stepen obrazovanja među onima koji veruju u različite kategorije odn. sredstva za dobivanje zaposlenja.
- Treba proveriti da li novi Zakon o radu poboljšava odn. utiče na prilike za zaposlenje žena.

Bezbednost na putevima odn. naseljima

- Ovi podaci mogu biti pogrešno preneseni, jer ispitanici mogu shvatiti da se pitanje odnosi na nesigurnost zbog kriminala ili krađe.
- Prethodna istraživanja su pokazala da se ispitanici osećaju bezbedno samo u svom okruženju odn. u naseljima u kojima žive à Sledeći put pojasnite pitanje tako da se odnosi na čitavu okolinu, područja izvan njihove „zone udobnosti“ i na homogenije krajeve u kojima žive.
- Ljudi su skloniji da misle o kriminalu, saobraćaju, itd., kada im se postavi pitanje o bezbednosti na cestama odnosno u naseljima u kojima žive.
- Kada bi se pitanja postavila danas, čak i pojava različitih registarskih tablica u njihovom naselju bi mogla da utiču na stepen bezbednosti u njihovom komšiluku.

- Građani su obavešteniji o rizicima u svom naselju, stoga možda izražavaju da se tu osećaju sigurno.
- Pre mnogo godina je postojalo više direktnih pretnji nego danas, npr. potnice.
- Treba izmeriti bezbednost duž etničkih linija tako da podaci nisu korumpirani.

Pitanja koja treba ispitati u budućnosti odn. analizirati u izveštaju

- Zaposlenje (sredstva za sticanje zaposlenja).
- Treba proveriti stavove o privrednom i političkom razvoju 20% onih koji veruju da obrazovanje i profesionalno iskustvo pomaže u sticanju zaposlenja.
- Bezbednost u naseljima.
- Liberalizacija viza.
- Ljudska prava.
- Nadzirana nezavisnost.
- Uzajamnost.
- Ekonomija i rodnost.
- Treba uporediti zadovoljstvo kosovskih Srba sa dosadašnjim privrednim i političkim pravcem (ili obratno); to nije slučaj za kosovske Albance à proveriti uzajamnost.

Razlozi za optimizam u vezi privredne situacije u srednjoročnom periodu uprkos visokom nivou nezadovoljstva

- Optimizam je poslednja nada à visok nivo optimizma možda podrazumeva da trenutno stanje ne može biti gore.
- Optimizam vezan za vizne liberalizacije à nedostatak svesti i informacija među ljudima.
- Privredni razvoj je glavna pokretačka snaga pozitivnih promena u svakoj oblasti.
- Privredni razvoj zavisi od poverenja u institucije, efikasno upravljanje, itd.
- Nedostatak bezbednosti tokom budućih događaja.

Metodologija

Rezultati koje smo predstavili su izvedeni anketom javnog mnjenja sa uzorkom od 1,283 građana Kosova starijih od 18 godina, oba pola, svih opština i regiona na Kosovu, ruralnih i urbanih oblasti. Uzorak je sastavljen od 843 kosovskih Albanaca, 230 kosovskih Srba i 219 nesrpskih manjina Kosova (tj. Turaka, Bošnjaka, Goranaca, Roma, Aškalijski, Egipćana). U izboru uzorka je korišćena metoda višestepenog slučajnog uzorka. Anketa je sprovedena od strane „Encompassa“ (Priština) u oktobru i novembru 2011. godine.

Dodatak 1

Obračun pokazatelja

Pokazatelj demokratizacije predstavlja kombinovani prosek koji je izračunat na osnovu stavova ispitanika o tome koliko se slažu ili ne slažu u pogledu razvoja sledeće tematike na Kosovu: slobodni i poštenu izbora, učinak vlade i Parlamenta, nezavisan pravosudni sistem, sloboda izražavanja i medija, postojanje organizacija građanskog društva na Kosovu, Vlade koja je zasnovana na prioritetima građana, Ustava i zakona koji se temelje na ljudskim pravima i da li lokalne vlasti rade u skladu sa prioritetima građana. Pokazatelj je neprekidna veličina koja se kreće od 3 (maksimalna) što znači da su se svi učesnici u potpunosti složili da je proces demokratizacija na dobrom putu, do 0 (minimalna)

što znači da se učesnici ne slažu da je demokratizacija na pravom putu.

Pokazatelj učešća predstavlja kombinovani prosek koji je izračunat na osnovu samoinicijativnog učešća javnosti u različitim javnim aktivnostima u poslednjih šest meseci. Pod ovim konkretno mislimo da su se ispitanici izjasnili o tome da li su aktivno ili pasivno učestvovali u javnim raspravama, građanskim inicijativama, projektima sprovedenim od strane centralne ili lokalne vlasti, radu nevladinih organizacija i političkih stranaka. Pokazatelj je neprekidna veličina koja se kreće od 0 (minimalna) do 3 (maksimalna) kojim se meri nivo učešća ljudi u političkom i društvenom životu na Kosovu. Pokazatelj učešća 0 znači da nijedan od građana nije učestvoovao u bilo kojoj od navedenih aktivnosti, a pokazatelj učešća 3 znači da postoji puno učešće javnosti u svim aktivnostima.

Privredni pokazatelj poverenja predstavlja kombinovani prosek koji je izračunat na osnovu procena ispitanika o povoljnosti ili nepovoljnosti privrednih prilika koje prevladavaju na Kosovu. Pod ovim konkretno mislimo da su ispitanici procenili sledeće uslove: očekivanja u pogledu ukupnih primanja porodice i uslova za zapošljavanje u narednih šest meseci, tekuće poslovanje i uslove za zaposlenje. Vrednosti se kreću od 0 (minimalna) do 3 (maksimalna) gde opseg između 0 do 1,5 pokazuje nepovoljnu procenu privredne situacije, vrednosti između 1,5 i 3 označavaju uglavnom povoljnu procenu privredne situacije.

Dodatak 2

Tabela A1. Korelacija demografskih varijabli i pokazatelja demokratizacije

Pirsonov koeficijent korelacije	Pokazatelj demokratizacije
Nezaposleni koji traže posao u poređenju sa drugima	-0,026
Nezaposleni koji ne traže posao u poređenju sa drugima	-0,020
Zaposleni u javnom sektoru	0,067*
Zaposleni u privatnom sektoru	-0,050
Povremeno zaposleni	-0,063*
Penzioneri	-0,064*
Domaćice	0,104**
Studenti odn. učenici	0,026
Ostali	-0,016
Srbi	-0,177**
Ostali	0,041
Albanci	0,101**
Stepen obrazovanja	-0,045
Visina ličnih primanja	0,219**
Urbano područje	-0,109**
Ruralno područje	0,109**
1 - muškarci 0 - žene	-0,010
Žene	0,010
Starosna dob	-0,080**
Mitrovica	-0,066*
Priština	-0,148**
Prizren	0,106**
Peć	0,012
Uroševac	0,110**
Đakovica	0,122**
Gnjilane	-0,082**

** Značajan nivo korelacije na 0,01 (dvostrana).

* Značajan nivo korelacije na 0,05 (dvostrana).

Tabela A2. Regresija demografskih varijabli i pokazatelja demokratizacije

Model	Nestandard. koeficijenti		Standard. koeficijenti	t	Sig.
	B	Std. greška	Beta		
1 (Nepromenjiva)	-0,088	0,252		-0,349	0,728
Nezaposleni koji traže posao	0,088	0,092	0,043	0,956	0,339
Nezaposleni koji ne traže posao	0,164	0,143	0,046	1,140	0,255
Zaposleni u javnom sektoru	0,250	0,077	0,153	3,261	0,001
Povremeno zaposleni	-0,170	0,138	-0,048	-1,232	0,219
Penzioneri	0,154	0,109	0,084	1,421	0,156
Domaćice	0,398	0,108	0,187	3,700	0,000
Studenti odn. učenici	0,180	0,142	0,051	1,266	0,206
Ostali	0,122	0,167	0,028	0,730	0,466
Srbi	-0,364	0,175	-0,102	-2,082	0,038
Albanci	-0,083	0,109	-0,036	-0,758	0,449
Stepen obrazovanja	-0,013	0,008	-0,075	-1,610	0,108
Visina ličnih primanja	0,178	0,036	0,223	4,929	0,000
Ruralno područje	0,149	0,051	0,114	2,910	0,004
Muškarci	0,062	0,062	0,045	0,993	0,321
Starosna dob	-0,002	0,002	-0,045	-0,822	0,411
Mitrovica	0,170	0,083	0,086	2,057	0,040
Prizren	0,266	0,075	0,156	3,530	0,000
Peć	0,114	0,091	0,052	1,259	0,209
Uroševac	0,359	0,098	0,153	3,675	0,000
Đakovica	0,242	0,108	0,090	2,237	0,026
Gnjilane	-0,143	0,080	-0,075	-1,774	0,077
Isključene promenjive	Priština				
	Zaposleni u privatnom sektoru				

Tabela A3. Korelacija demografskih varijabli i pokazatelja privrednog poverenja

Pirsonov koeficijent korelacije	Pokazatelj privrednog poverenja
Urbano područje	-0,003
Starosna dob	-0,038
Muškarci	-0,044
Stepen obrazovanja	0,078**
Članovi porodice žive u inostranstvu	0,086**
Nezaposleni koji traže posao	-0,086**
Nezaposleni koji ne traže posao	-0,014
Zaposleni u javnom sektoru	0,094**
Zaposleni u privatnom sektoru	-0,003
Povremeno zaposleni	0,056*
Visina ličnih primanja	0,191**
Penzioneri	0,014
Domaćice	0,003
Studenti odn. učenici	0,027
Mitrovica	0,096**
Priština	0,006
Prizren	-0,166**
Peć	0,080**
Uroševac	-0,038
Đakovica	0,091**
Gnjilane	-0,022

** Značajan nivo korelacije na 0,01 (dvostrana).

* Značajan nivo korelacije na 0,05 (dvostrana).

Tabela A4. Regresija demografskih varijabli i pokazatelja privrednog poverenja

Model		Nestandard. koeficijenti		Standard. koeficijenti	t	Sig.	
		B	Std. Greška	Beta			
1	(Nepromenjiva)	-0,607	0,260		-2,334	-0,020	
	Visina ličnih primanja	0,259	0,043	0,266	5,986	0,000	
	Mitrovica	-0,039	0,096	-0,017	-0,407	0,684	
	Prizren	-0,519	0,091	-0,247	-5,716	0,000	
	Peć	-0,296	0,108	-0,113	-2,742	0,006	
	Uroševac	-0,533	0,117	-0,184	-4,535	0,000	
	Đakovica	-0,117	0,125	-0,037	-0,931	0,352	
	Gnjilane	-0,337	0,093	-0,149	-3,608	0,000	
	Veličina porodice	0,027	0,008	0,126	3,353	0,001	
	Stepen obrazovanja	-0,006	0,009	-0,027	-0,604	0,546	
	Članovi porodice žive u inostranstvu	0,131	0,060	0,082	2,179	0,030	
	Nezaposleni koji traže posao	0,184	0,106	0,076	1,739	0,083	
	Nezaposleni koji ne traže posao	0,490	0,164	0,118	2,994	0,003	
	Zaposleni u javnom sektoru	0,154	0,086	0,078	1,782	0,075	
	Povremeno zaposleni	0,396	0,161	0,095	2,463	0,014	
	Penzioneri	0,140	0,105	0,063	1,336	0,182	
	Domaćice	0,366	0,114	0,143	3,217	0,001	
	Studenti odn. učenici	0,440	0,163	0,105	2,702	0,007	
	Isključene promenjive						
		Priština					
	Zaposleni u privatnom sektoru						

*Empowered lives.
Resilient nations*

USAID

FROM THE AMERICAN PEOPLE
NGA POPULI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA